

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

МЕДИЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Програма

для слухачів факультетів післядипломної освіти
вищих медичних навчальних закладів
та закладів післядипломної освіти МОЗ України

Київ 2012

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністерство охорони здоров'я України
заступник міністра-керівник апарату

_____ Калішенко Г.М.
_____ 2011 р.

ПОГОДЖЕНО

Міністерство охорони здоров'я України
Директор Департаменту правового
забезпечення та міжнародної діяльності

«*СВ*» _____ Кошолош В.В.
_____ 2011 р.

МЕДИЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Післядипломна освіта

Київ 2012

Програму з навчального курсу «Медичне право України» для слухачів факультетів післядипломної освіти вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти МОЗ України підготували к.ю.н., доцент кафедри організації і управління охороною здоров'я факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького **І.Я. Сенюта** та декан факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького к.м.н., доцент **О.Є. Січкоріз**.

РЕЦЕНЗЕНТИ

- З.В. Лашкул** – к.м.н., доцент Запорізької медичної академії післядипломної освіти.
- Я.Ф. Радиш** – д.н. з держ.упр., професор Національної академії державного управління при Президентові України.
- Р.О. Стефанчук** – д.ю.н., професор, проректор з наукової роботи Хмельницького університету управління і права, член-кор. Національної академії правових наук України.

Медичне право України : програма для слухачів факультетів післядипломної освіти вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти МОЗ України / Уклали І. Сенюта, О. Січкоріз. – Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право». – 98 с.

Програма обговорена на засіданні методичної комісії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Протокол позачергового засідання методичної комісії факультету післядипломної освіти від 20.06.2011 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Медичне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна в Україні бурхливо розвивається, розширюється діапазон фахівців, освоюються нові горизонти та відбувається інтеграція у світові тенденції цієї царини.

Стартування навчального компоненту розпочалось ще в 2004 р., коли вперше профільне міністерство затвердило програму курсу «Медичне право України» і цю навчальну дисципліну почали опановувати організатори охорони здоров'я, лікарі усіх спеціальностей, що є слухачами факультетів та закладів післядипломної освіти МОЗ України.

Окрім цієї навчальної традиції, МОЗ України розпочало комплексний підхід до розвитку галузі медичного права, зокрема виступило замовником та ініціатором проекту «Створення концепції розвитку галузі медичного права в Україні», метою якого передбачено, в тому числі створення підґрунтя для всебічного розвитку правового забезпечення охорони здоров'я, запровадження дисципліни «Медичне право України» у навчальні курси медиків ВНЗ. У Міжгалузевій комплексній програмі «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. № 14, з-поміж заходів, прийнятих з метою успішної реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, визначено і такий (п. 17): «Забезпечувати підготовку висококваліфікованих фахівців з організації та управління охороною здоров'я шляхом створення факультетів медичного менеджменту та маркетингу з відповідними кафедрами – менеджменту, маркетингу та економіки, психології, **медичного права**, соціології, а також кафедрами соціальної медицини, організації охорони здоров'я».

Не лише законодавче підґрунтя породжує можливість і необхідність викладання цього курсу для медичних працівників. Слід відзначити, що провадження медичної діяльності, аналіз юридичної практики щодо медичних справ, дають підстави для окреслення численних проблем, з якими зустрічаються практики при наданні медичної допомоги, породжені труднощами правозастосування і правореалізації, морально-деонтологічними колізіями. Інтеграційні й імплементаційні тенденції вітчизняної науки і практики зумовлюють також запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн в аспекті освітнього компоненту в царині медичного права, зокрема США, Великобританії, Російської Федерації, Республіки

Македонії, Республіки Грузії, Республіки Польщі, Чеської Республіки.

А відтак, опанування навчального курсу «Медичне право України» є необхідним сегментом комплексної підготовки й забезпечення високої кваліфікації медичних працівників, які будуть конкурентоздатними й адаптованими до викликів практичної медицини в контексті взаємин з іншими суб'єктами медичних правовідносин.

Курс медичного права при спеціалізації складається із чотирьох частин:

1. Законодавче забезпечення у сфері охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти в галузі охорони здоров'я.
2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.
3. Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення.
4. Спеціальна частина відповідно до набуття спеціальності.

У процесі навчання слухачі набувають знань, зокрема, щодо історії становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні; конституційного регулювання прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні; загального і спеціального законодавства у сфері охорони здоров'я; видів юридичної відповідальності за професійні правопорушення в окресленій царині; права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин (пацієнтів, медичних працівників, законних представників пацієнта тощо); дефектів надання медичної допомоги; ятрогенної патології та її медико-правового значення; правового регулювання сімейної медицини в Україні; правового регулювання надання психіатричної допомоги; юридичних аспектів профілактики і лікування інфекційних хвороб; законодавчого забезпечення донорства (крові, тканин, репродуктивних клітин); правового регулювання паліативної допомоги; законодавчої регламентації проведення медико-біологічних експериментів; регулювання експертної діяльності за законодавством України; особливостей правового забезпечення населення лікарськими засобами.

Викладання курсу проводиться у вигляді лекцій. Окрім того, передбачена самостійна робота слухача над теоретичним матеріалом. Лекційний курс об'єднує найважливішу тематику дисципліни. На самостійне вивчення у позааудиторний час плануються теми, не охоплені навчальним процесом, але які передбачені робочою програмою і мають істотне значення для підготовки фахівця. При більш ґрунтовному опануванні курсу на спеціалізованому тематичному удосконаленні передбачено не лише лекційну форму, а

й практичне закріплення теоретичних знань і випрацювання практичних навиків крізь призму практичних і семінарських занять.

Курс медичного права вивчається слухачами при спеціалізації (11 год., у т.ч. 6 – лекційних та 5 – самостійної роботи), на передатестаційних циклах (8 год., у т.ч. 3 – лекційних та 5 – самостійної роботи) та на тематичному удосконаленні (*для організаторів охорони здоров'я*) (78 год., у т.ч. 26 год. – лекційних, 36 год. – практичних, 12 год. – семінарських та 4 год. – підсумковий контроль). Для слухачів циклів спеціалізації та передатестаційних циклів з організації і управління охороною здоров'я викладаються «Правові основи менеджменту» (16 год.) згідно з програмою та навчальним планом спеціалізації за фахом «Організація і управління охороною здоров'я», розробленими Міністерством охорони здоров'я України та Київською медичною академією післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (м. Київ, 2010).

Курс з медичного права забезпечить працівників системи охорони здоров'я необхідним обсягом правових знань для оптимізації взаємин між суб'єктами медичних правовідносин, належного здійснення медичної практики, запобігання негативних наслідків професійної діяльності та дотримання прав людини у сфері охорони здоров'я.

Мета викладання дисципліни:

Комплексна підготовка медичних працівників, які отримують необхідний обсяг правових знань, знатимуть практичні механізми правореалізації, володітимуть достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини у сфері охорони здоров'я.

Викладання курсу «Медичне право України» покладатиметься на осіб з вищою юридичною освітою, які мають науковий ступінь кандидата наук/доктора наук і вчене звання, з професійною дослідницькою орієнтацією на медичному праві. Бажаним, видається, наявність другої вищої освіти – медичної.

Завдання вивчення дисципліни:

- 1) ознайомити медичних працівників із міжнародно-правовими стандартами в галузі прав людини та охорони здоров'я;
- 2) розкрити національне законодавче забезпечення сфери охорони здоров'я, у тому числі надання медичної допомоги;

- 3) висвітлити правовий статус суб'єктів медичних правовідносин;
- 4) викристалізувати форми, способи і засоби захисту прав суб'єктів медичних правовідносин;
- 5) окреслити правові умови і підстави здійснення окремих видів медичної діяльності;
- 6) охарактеризувати види юридичної відповідальності за професійні правопорушення у царині охорони здоров'я.

У результаті закінчення курсу слухач повинен знати:

- ❖ міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини та охорони здоров'я;
- ❖ чинне законодавство України про охорону здоров'я, у тому числі біоетичне;
- ❖ тенденції нормотворення й державної політики у сфері охорони здоров'я;
- ❖ права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- ❖ механізми й процедури захисту своїх прав.
- ❖ види й підстави юридичної відповідальності за професійні правопорушення;
- ❖ правові умови провадження окремих видів медичної діяльності.

Слухач повинен уміти:

- використовувати у своїй діяльності чинну національну нормативно-правову базу в галузі охорони здоров'я;
- забезпечувати документообіг у закладі охорони здоров'я відповідно до вимог чинного законодавства України;
- здійснювати права та виконувати обов'язки, гарантовані законодавством України;
- створювати умови й підстави для забезпечення прав пацієнтів;
- звертатись за захистом своїх прав й адекватно реагувати на порушення прав інших суб'єктів медичних правовідносин;
- забезпечувати розгляд звернень громадян згідно з законодавством України;
- дотримуватись і поважати права пацієнтів.

Програма
підготовки лікарів за циклами спеціалізації
з курсу «Медичне право України»

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
1				<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини</i>
1	1			Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я
1	2			Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні
1	3			Конституційне регулювання права на охорону здоров'я України
1	4			Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я
1	5			Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я
2				<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>
2	1			Система прав людини у сфері охорони здоров'я
2	2			Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників
2	3			Права пацієнтів
2	4			Обов'язки пацієнтів
2	5			Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація
2	6			Права медичних працівників
2	7			Обов'язки медичних працівників
2	8			Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
3				<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>
3	1			Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика
3	2			Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів
3	3			Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я
3	4			Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників
3	5			Юридична практика у сфері охорони здоров'я
4				<i>Правове регулювання управління системою охорони здоров'я</i> (для слухачів циклів спеціалізації з організації і управління охороною здоров'я)
4	1			Правові основи менеджменту у сфері охорони здоров'я. Документообіг у закладі охорони здоров'я
4	2			Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я
4	3			Регуляторні механізми у сфері медицини
4	4			Організаційно-правові аспекти надання медичної допомоги
4	5			Страховання у сфері охорони здоров'я

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4				<i>Правові аспекти терапевтичної допомоги</i> (для слухачів циклів спеціалізації з терапії, пульмонології, фізіотерапії, функціональної діагностики, дерматології, ультразвукової діагностики, суднової медицини, радіології, радіонуклідної діагностики, рентгенології, ревматології, рефлексотерапії, санології, спортивної медицини, сексопатології, променевої терапії, професійної патології, онкології, нефрології, неврології, лікувальної фізкультури і спортивної медицини, кардіології, ендокринології, дієтології, геріатрії, гастроентерології, авіаційної та космічної медицини).
4	1			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я
4	2			Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги
4	3			Правове регулювання окремих видів медичної практики
4	4			Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні
4	5			Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство
4				<i>Правове забезпечення охорони дитинства в Україні</i> (для слухачів циклів спеціалізації з педіатрії, підліткової терапії, сурдології, неонатології, дитячої пульмонології, дитячої онкології, дитячої нефрології, дитячої неврології, дитячої кардіології, дитячої ендокринології, дитячої дерматології, дитячої гастроентерології)

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4	1			Нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони дитинства
4	2			Особисті немайнові права дитини у сфері охорони здоров'я
4	3			Особливості правового регулювання надання медичної допомоги дітям
4	4			Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги
4	5			Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство
4				<i>Правове регулювання сімейної медицини в Україні</i> (для слухачів циклу спеціалізації з сімейної медицини)
4	1			Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, міжнародні стандарти і національне законодавство
4	2			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я
4	3			Правовий статус сімейного лікаря
4	4			Правовий статус амбулаторії загальної практики – сімейної медицини
4	5			Профілактична і медико-соціальна діяльність сімейного лікаря: правові аспекти

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4				Особливості надання окремих видів медичної допомоги за законодавством України (для слухачів циклів спеціалізації з хірургії, дитячої хірургії, онкохірургії, судинної хірургії, хірургії серця і магістральних судин, торакальної хірургії, проктології, урології, дитячої урології, онкогінекології, ендоскопії, комбустіології, нейрохірургії, дитячої нейрохірургії, ортопедії і травматології, отоларингології, дитячої отоларингології, онкоотоларингології, офтальмології, дитячої офтальмології)
4	1			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я
4	2			Медико-правові стандарти організації та надання окремих видів медичної допомоги
4	3			Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги
4	4			Новітні технології у сфері охорони здоров'я (зокрема, телемедицина): правові основи
4	5			Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство
4				<i>Акушерсько-гінекологічна допомога за законодавством України. Правове регулювання репродуктивних технологій в Україні</i> (для слухачів циклів спеціалізації з акушерства та гінекології, дитячої гінекології, медичної генетики)
4	1			Організаційно-правові стандарти надання акушерсько-гінекологічної допомоги за законодавством України
4	2			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4	3			Юридична оцінка несприятливих наслідків надання акушерсько-гінекологічної допомоги. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги
4	4			Законодавче забезпечення репродуктивних технологій: національний досвід і міжнародні стандарти. Сурогатне материнство і штучне запліднення: правові аспекти. Корекція (зміна) статі
4	5			Правові аспекти біоетики: проблеми медичної діяльності у сфері репродуктивних технологій щодо захисту прав людини
4				Юридичні аспекти профілактики та лікування інфекційних хвороб (для слухачів циклів спеціалізації з фтизіатрії, дитячої фтизіатрії, епідеміології, інфекційних хвороб, дитячих інфекційних хвороб)
4	1			Нормативно-правове забезпечення і державна політика щодо профілактики та лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом, в Україні. Міжнародно-правові стандарти в цій царині
4	2			Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом
4	3			Правове регулювання проведення профілактичних щеплень
4	4			ВІЛ-інфекція/СНІД, вірусні гепатити і права людини в Україні. Боротьба з туберкульозом: правові аспекти
4	5			Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4				Законодавче забезпечення донорства в Україні (для слухачів циклів спеціалізації з гематології, дитячої гематології, трансфузіології та трансплантології)
4	1			Поняття та види донорства за законодавством України. Міжнародно-правові стандарти та біоетичне законодавство
4	2			Поняття, принципи й умови правомірності здійснення донорства крові та її компонентів. Правовий статус донора в Україні. Проблеми «безкровного» лікування
4	3			Законодавче забезпечення трансплантації органів та анатомічних матеріалів людини в Україні. Умови та порядок здійснення трансплантації.
4	4			Донорство репродуктивних клітин: правовий контекст
4	5			Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері донорства
4				Правове регулювання надання психіатричної допомоги (для слухачів циклів спеціалізації з психіатрії, дитячої психіатрії, медичної психології, психотерапії та психофізіології, наркології)
4	1			Юридичне забезпечення психіатричної допомоги: національні та міжнародні стандарти. Види і порядок надання психіатричної допомоги
4	2			Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин у галузі психіатричної допомоги
4	3			Судово-психіатрична і судово-психологічна експертизи. Юридична практика у справах щодо надання психіатричної допомоги (судова, позасудова)

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4	4			Правовий захист осіб, хворих на хронічний алкоголізм, наркоманію та інші соціальні хвороби
4	5			Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство
4				<i>Особливості правового регулювання реанімаційно-анестезіологічної допомоги в Україні</i> (для слухачів циклів спеціалізації з анестезіології, дитячої анестезіології та медицини невідкладних станів)
4	1			Нормативне забезпечення реанімаційно-анестезіологічної допомоги в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я щодо реаніматології. Біоетичне законодавство
4	2			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я
4	3			Особливості функціонування анестезіологічної служби в Україні
4	4			Порядок надання медичної допомоги у невідкладних станах
4	5			Порядок надання реанімаційної та післяреанімаційної допомоги новонародженим
4				<i>Правове регулювання стоматологічної допомоги в Україні</i> (для слухачів циклів спеціалізації зі стоматології, дитячої стоматології, ортопедичної стоматології, терапевтичної стоматології, хірургічної стоматології)
4	1			Стоматологічна допомога в Україні: нормативне забезпечення. Біоетичне законодавство
4	2			Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я
4	3			Правовий статус медичних працівників у галузі стоматології

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4	4			Юридична оцінка несприятливих наслідків надання стоматологічної допомоги. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги. Юридична практика
4	5			Господарська діяльність у стоматології. Особливості оподаткування стоматологічної діяльності
4				<i>Юридична регламентація імунологічної допомоги і клінічної лабораторної діагностики в Україні</i> (для слухачів циклів спеціалізації з бактеріології, вірусології, імунології, клінічної імунології, дитячої імунології, клінічної лабораторної діагностики, лабораторної генетики, лабораторної імунології, клінічної біохімії, мікробіології та вірусології, токсикології, паразитології)
4	1			Законодавче забезпечення імунологічної допомоги в Україні. Правові основи бактеріології
4	2			Правове регулювання здійснення лабораторної діагностики. Медико-правове значення лабораторного висновку
4	3			Правовий статус лікаря-імунолога та лікаря-лаборанта.
4	4			ВІЛ-інфекція/СНІД, вірусні гепатити та інші захворювання, які передаються парентерально: правові аспекти
4	5			Правові основи біоетики: проблеми медичної діяльності щодо захисту прав пацієнтів

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4				Законодавче забезпечення санітарно-гігієнічної сфери (для слухачів циклів спеціалізації з гігієни для дітей та підлітків, гігієни праці, гігієни харчування, дезінфекційної справи, комунальної гігієни, радіаційної гігієни, лабораторних досліджень факторів навколишнього середовища, лабораторних досліджень хімічних факторів навколишнього середовища, лабораторних досліджень фізичних факторів навколишнього середовища)
4	1			Законодавство про санітарно-епідеміологічне благополуччя в Україні
4	2			Професійні захворювання і причини їх виникнення: правові аспекти
4	3			Нормативний порядок проведення медичних оглядів
4	4			Гігієна харчування і гігієнічна оцінка та санітарна експертиза продуктів харчування: правова характеристика
4	5			Дезінфекція і стерилізація у медичній практиці: правові основи
4				Правові аспекти проведення експертної діяльності у сфері охорони здоров'я (для слухачів циклів спеціалізації із судово-медичної експертизи, судово-медичної гістології, судово-медичної імунології, судово-медичної криміналістики, судово-медичної цитології, судово-медичної токсикології, судово-психіатричної експертизи, патологічної анатомії, дитячої патологічної анатомії)
4	1			Експертна діяльність у сфері охорони здоров'я: національне і зарубіжне законодавство. Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні.

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
4	2			Особливості правового статусу експерта за законодавством України. Висновок експерта.
4	3			Судово-медична експертиза
4	4			Судово-психіатрична експертиза. Судово-психологічна експертиза
4	5			Порядок здійснення патанатомічних досліджень за законодавством України

Навчальний план

підготовки лікарів циклів спеціалізації з організації і управління охороною здоров'я з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правове регулювання управління системою охорони здоров'я</i>	2			2
4.1.	Правові основи менеджменту у сфері охорони здоров'я. Документообіг у закладі охорони здоров'я	0,4			0,4
4.2.	Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Регуляторні механізми у сфері медицини	0,4			0,4
4.4.	Організаційно-правові аспекти надання медичної допомоги	0,4			0,4
4.5.	Страховання у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4

Навчальний план

підготовки лікарів циклів спеціалізації з терапії, фізіотерапії, функціональної діагностики, пульмонології, дерматології, ультразвукової діагностики, суднової медицини, радіології, радіонуклідної діагностики, рентгенології, ревматології, рефлексотерапії, санології, спортивної медицини, сексопатології, променевої терапії, професійної патології, онкології, нефрології, неврології, лікувальної фізкультури, лікувальної фізкультури і спортивної медицини, кардіології, ендокринології, дієтології, геріатрії, гастроентерології, авіаційної та космічної медицини з курсу
«Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правові аспекти терапевтичної допомоги</i>	2			2
4.1.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.2.	Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги	0,4			0,4
4.3.	Правове регулювання окремих видів медичної практики	0,4			0,4
4.4.	Законодавче забезпечення паліативної і хоспісної допомоги в Україні	0,4			0,4
4.5.	Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з педіатрії, підліткової терапії, сурдології, неонатології, дитячої пульмонології, дитячої онкології, дитячої нефрології, дитячої неврології, дитячої кардіології, дитячої ендокринології, дитячої дерматології, дитячої гастроентерології з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правове забезпечення охорони дитинства в Україні</i>	2			2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.1.	Нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони дитинства	0,4			0,4
4.2.	Особисті немайнові права дитини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Особливості правового регулювання надання медичної допомоги дітям	0,4			0,4
4.4.	Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги	0,4			0,4
4.5.	Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство	0,4			0,4

Навчальний план
 підготовка лікарів циклів спеціалізації з сімейної медицини з
 курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правове регулювання сімейної медицини в Україні</i>	2			2
4.1.	Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, міжнародні стандарти і національне законодавство	0,4			0,4

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.2.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Правовий статус сімейного лікаря	0,4			0,4
4.4.	Правовий статус амбулаторії загальної практики – сімейної медицини	0,4			0,4
4.5.	Профілактична і медико-соціальна діяльність сімейного лікаря: правові аспекти	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з хірургії, дитячої хірургії, онкохірургії, судинної хірургії, хірургії серця і магістральних судин, торакальної хірургії, проктології, урології, дитячої урології, онкогінекології, ендоскопії, комбустіології, нейрохірургії, дитячої нейрохірургії, ортопедії і травматології, отоларингології, дитячої отоларингології, онкоотоларингології, офтальмотології, дитячої офтальмотології з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Особливості надання окремих видів медичної допомоги за законодавством України</i>	2			2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.1.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.2.	Медико-правові стандарти організації та надання окремих видів медичної допомоги	0,4			0,4
4.3.	Юридична оцінка несприятливих наслідків надання медичної допомоги хворим. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги	0,4			0,4
4.4.	Новітні технології у сфері охорони здоров'я (зокрема, телемедицина): правові основи	0,4			0,4
4.5.	Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство	0,4			0,4

Навчальний план
 підготовка лікарів циклів спеціалізації з акушерства
 та гінекології, дитячої гінекології, медичної генетики з курсу
 «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Акушерсько-гінекологічна допомога за законодавством України. Правове регулювання репродуктивних технологій в Україні.</i>	2			2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.1.	Організаційно-правові стандарти надання акушерсько-гінекологічної допомоги за законодавством України	0,4			0,4
4.2.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Юридична оцінка несприятливих наслідків надання акушерсько-гінекологічної допомоги. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги	0,4			0,4
4.4.	Законодавче забезпечення репродуктивних технологій: національний досвід і міжнародні стандарти. Сурогатне материнство і штучне запліднення: правові аспекти. Корекція (зміна) статі	0,4			0,4
4.5.	Правові аспекти біоетики: проблеми медичної діяльності у сфері репродуктивних технологій щодо захисту прав людини	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з фтизіатрії,
дитячої фтизіатрії, епідеміології, інфекційних хвороб,
дитячих інфекційних хвороб з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Юридичні аспекти профілактики та лікування інфекційних хвороб</i>	2			2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.1.	Нормативно-правове забезпечення і державна політика щодо профілактики та лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом, в Україні. Міжнародно-правові стандарти в цій царині	0,4			0,4
4.2.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах лікування інфекційних хвороб, у тому числі тих, що передаються статевим шляхом	0,4			0,4
4.3.	Правове регулювання проведення профілактичних щеплень	0,4			0,4
4.4.	ВІЛ-інфекція/СНІД, вірусні гепатити і права людини в Україні. Боротьба з туберкульозом: правові аспекти	0,4			0,4
4.5.	Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з гематології,
дитячої гематології, трансфузіології та трансплантології
з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	Законодавче забезпечення донорства в Україні	2			2
4.1.	Поняття та види донорства за законодавством України. Міжнародно-правові стандарти та біоетичне законодавство	0,4			0,4

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.2.	Поняття, принципи й умови правомірності здійснення донорства крові та її компонентів. Правовий статус донора в Україні. Проблеми «безкровного» лікування	0,4			0,4
4.3.	Законодавче забезпечення трансплантації органів та анатомічних матеріалів людини в Україні. Умови та порядок здійснення трансплантації.	0,4			0,4
4.4.	Донорство репродуктивних клітин: правовий контекст	0,4			0,4
4.5.	Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері донорства	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з психіатрії,
дитячої психіатрії, медичної психології, психотерапії
та психофізіології, наркології з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	Правове регулювання надання психіатричної допомоги	2			2
4.1.	Юридичне забезпечення психіатричної допомоги: національні та міжнародні стандарти. Види і порядок надання психіатричної допомоги	0,4			0,4

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.2.	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин у галузі психіатричної допомоги	0,4			0,4
4.3.	Судово-психіатрична і судово-психологічна експертизи. Юридична практика у справах щодо надання психіатричної допомоги (судова, позасудова)	0,4			0,4
4.4.	Правовий захист осіб, хворих на хронічний алкоголізм, наркоманію та інші соціальні хвороби	0,4			0,4
4.5.	Медична етика та деонтологія у медичній практиці. Біоетичне законодавство	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з анестезіології, дитячої анестезіології та медицини невідкладних станів з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Особливості правового регулювання реанімаційно-анестезіологічної допомоги в Україні</i>	2			2
4.1.	Нормативне забезпечення реанімаційно-анестезіологічної допомоги в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я щодо реаніматології. Біоетичне законодавство	0,4			0,4
4.2.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Особливості функціонування анестезіологічної служби в Україні	0,4			0,4
4.4.	Порядок надання медичної допомоги у невідкладних станах	0,4			0,4

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.5.	Порядок надання реанімаційної та післяреанімаційної допомоги новонародженим	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з стоматології, дитячої стоматології, ортопедичної стоматології, терапевтичної стоматології, хірургічної стоматології з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правове регулювання стоматологічної допомоги в Україні</i>	2			2
4.1.	Стоматологічна допомога в Україні: нормативне забезпечення. Біоетичне законодавство	0,4			0,4
4.2.	Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4.3.	Правовий статус медичних працівників у галузі стоматології	0,4			0,4
4.4.	Юридична оцінка несприятливих наслідків надання стоматологічної допомоги. Поняття та види дефектів надання медичної допомоги. Юридична практика	0,4			0,4
4.5.	Господарська діяльність у стоматології. Особливості оподаткування стоматологічної діяльності	0,4			0,4

Навчальний план

підготовка лікарів циклів спеціалізації з бактеріології, вірусології, імунології, клінічної імунології, дитячої імунології, клінічної лабораторної діагностики, лабораторної генетики, лабораторної імунології, клінічної біохімії, мікробіології та вірусології, токсикології, паразитології з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4	<i>Юридична регламентація імунологічної допомоги і клінічної лабораторної діагностики в Україні</i>	2			2
4.1.	Законодавче забезпечення імунологічної допомоги в Україні. Правові основи бактеріології	0,4			0,4
4.2.	Правове регулювання здійснення лабораторної діагностики. Медико-правове значення лабораторного висновку	0,4			0,4
4.3.	Правовий статус лікаря-імунолога та лікаря-лаборанта.	0,4			0,4
4.4.	ВІЛ-інфекція/СНІД, вірусні гепатити та інші захворювання, які передаються парентерально: правові аспекти	0,4			0,4
4.5.	Правові основи біоетики: проблеми медичної діяльності щодо захисту прав пацієнтів	0,4			0,4

Навчальний план

підготовки лікарів циклів спеціалізації з гігієни для дітей та підлітків, гігієни праці, гігієни харчування, дезінфекційної справи, комунальної гігієни, радіаційної гігієни, лабораторних досліджень факторів навколишнього середовища, лабораторних досліджень хімічних факторів навколишнього середовища, лабораторних досліджень фізичних факторів навколишнього середовища з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Законодавче забезпечення санітарно-гігієнічної сфери</i>	2			2
4.1.	Законодавство про санітарно-епідеміологічне благополуччя в Україні	0,4			0,4
4.2.	Професійні захворювання і причини їх виникнення: правові аспекти	0,4			0,4
4.3.	Нормативний порядок проведення медичних оглядів	0,4			0,4
4.4.	Гігієна харчування і гігієнічна оцінка та санітарна експертиза продуктів харчування: правова характеристика	0,4			0,4
4.5.	Дезінфекція і стерилізація у медичній практиці: правові основи	0,4			0,4

Навчальний план

підготовки лікарів циклів спеціалізації з судово-медичної експертизи, судово-медичної гістології, судово-медичної імунології, судово-медичної криміналістики, судово-медичної цитології, судово-медичної токсикології, судово-психіатричної експертизи, патологічної анатомії, дитячої патологічної анатомії з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 6 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України про охорону здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1
4	<i>Правові аспекти проведення експертної діяльності у сфері охорони здоров'я</i>	2			2

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
4.1.	Експертна діяльність у сфері охорони здоров'я: національне і зарубіжне законодавство. Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні	0,4			0,4
4.2.	Особливості правового статусу експерта за законодавством України. Висновок експерта.	0,4			0,4
4.3.	Судово-медична експертиза	0,4			0,4
4.4.	Судово-психіатрична експертиза. Судово-психологічна експертиза	0,4			0,4
4.5.	Порядок здійснення патанатомічних досліджень за законодавством України	0,4			0,4

Програма

підготовки лікарів передатестаційних циклів усіх спеціальностей
з курсу «Медичне право України»

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
1				<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>
1	1			Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я
1	2			Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні
1	3			Конституційне регулювання права на охорону здоров'я України
1	4			Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я
1	5			Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я
2				<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>
2	1			Система прав людини у сфері охорони здоров'я
2	2			Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників
2	3			Права пацієнтів
2	4			Обов'язки пацієнтів
2	5			Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація
2	6			Права медичних працівників
2	7			Обов'язки медичних працівників
2	8			Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин

Коди				Назва теми та плану
Курс	Розділ	Тема	Елемент	
3				<i>Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення</i>
3	1			Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика
3	2			Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів
3	3			Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я
3	4			Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників
3	5			Дефекти надання медичної допомоги. Юридична практика у сфері охорони здоров'я

Навчальний план
 підготовки лікарів передатестаційних циклів усіх спеціальностей
 з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 3 год.

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я</i>	1			1
1.1.	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.2.	Історія становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні	0,2			0,2
1.3.	Конституційне регулювання права людини на охорону здоров'я в Україні	0,2			0,2
1.4.	Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я	0,2			0,2
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	0,2			0,2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>	2			2
2.1.	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
2.2.	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	0,2			0,2
2.3.	Права пацієнтів	0,3			0,3

Код	Лекції	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом
2.4.	Обов'язки пацієнтів	0,2			0,2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	0,2			0,2
2.6.	Права медичних працівників	0,3			0,3
2.7.	Обов'язки медичних працівників	0,2			0,2
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	0,3			0,3
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
3.1.	Юридичної відповідальності медичних працівників: загальна характеристика	0,1			0,1
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	0,3			0,3
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	0,2			0,2
3.5.	Дефекти надання медичної допомоги. Юридична практика у сфері охорони здоров'я	0,1			0,1

Навчальний план
 позааудиторної підготовки лікарів курсів спеціалізації
 та передатестаційних з курсу «Медичне право України»

Тривалість навчання – 5 год.

Код	Теми	Тривалість	Практичні заняття	Семінари	Разом
1д	Організаційно-правові основи експертизи якості медичної допомоги	0,3			0,3
2д	Приватна медична практика: організаційно-правові аспекти	0,3			0,3
3д	Політика та конкуренція у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
4д	Правовий статус закладу охорони здоров'я	0,4			0,4
5д	Страховання медичних і фармацевтичних працівників, що виконують свої професійні обов'язки в окремих сферах медичної діяльності	0,3			0,3
6д	Корупція і хабарництво у сфері охорони здоров'я	0,3			0,3
7д	Правове регулювання телемедичних послуг	0,3			0,3
8д	Медичне страхування в Україні: три аспекти одного правового інституту	0,4			0,4
9д	Інтелектуальна власність у сфері охорони здоров'я	0,4			0,4
10д	Правова регламентація забезпечення населення лікарськими засобами	0,4			0,4

Код	Теми	Тривалість	Практичні заняття	Семінари	Разом
11д	Умови та порядок проведення клінічних випробувань лікарських засобів	0,3			0,3
12д	Правові основи біоетики в аспекті захисту прав людини	0,3			0,3
13д	Роль і значення медичної етики і деонтології у регулюванні медичної діяльності	0,3			0,3
14д	Моделі організації системи охорони здоров'я: національний та зарубіжний досвід.	0,3			0,3
15д	Договір про надання послуг у сфері охорони здоров'я: поняття, загальна характеристика та особливості. Договірна відповідальність у галузі охорони здоров'я	0,3			0,3

Навчальний план циклу тематичного удосконалення «Медичне право України» (для організаторів охорони здоров'я)

Тривалість навчання – 0,5 місяця (78 год.)

Мета тематичного удосконалення: комплексна підготовка організаторів охорони здоров'я, які отримують необхідний обсяг теоретичних і практичних знань з медичного права, що забезпечить слухачам належне здійснення службових і професійних обов'язків у сфері охорони здоров'я.

Завдання циклу: ознайомити цільову аудиторію із міжнародно-правовими стандартами і законодавством України про охорону здоров'я; окреслити правовий статус суб'єктів медичних правовідносин, зокрема, медичних працівників, пацієнтів, законних представників, представників, адвокатів, перекладачів; з'ясувати питання юридичної відповідальності за вчинення професійних правопорушень, а також проблематику дефектів надання медичної допомоги; висвітлити форми, способи і засоби захисту прав медичних працівників і пацієнтів; проаналізувати юридичну практику в контексті розгляду медичних справ.

У результаті закінчення курсу слухач повинен *знати*:

- міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я;
- національні нормативно-правові акти (чинні та проекти) у галузі охорони здоров'я;
- систему прав людини в галузі охорони здоров'я;
- права та обов'язки ключових суб'єктів медичних правовідносин;
- поняття і види юридичної відповідальності за вчинення «медичних правопорушень»;
- поняття і класифікацію дефектів надання медичної допомоги (лікарська помилка, нещасні випадки, професійні злочини), а також медико-правове значення ятрогенної патології та ускладнення;
- страхування у царині охорони здоров'я;
- процедуру роботи із запитами різних суб'єктів звернення;
- систему управління галуззю охорони здоров'я;

- господарську діяльність у сфері охорони здоров'я.
- У результаті закінчення курсу слухач повинен *уміти*:
- застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;
 - забезпечувати документообіг у закладі охорони здоров'я відповідно до вимог чинного законодавства України;
 - забезпечувати розгляд звернень громадян згідно з законодавством України;
 - створювати умови для забезпечення прав пацієнтів;
 - захищати свої та очолюваного закладу, структурного підрозділу права та законні інтереси в необхідному обсязі;
 - дотримуватись і поважати права пацієнтів.

Курс «Медичне право» вивчається слухачами тематичного удосконалення у такому обсязі:

1. Лекції – 26 навч.год.
 2. Практичні заняття – 36 навч.год.
 3. Семінарські заняття – 12 навч.год.
 4. Підсумковий контроль – 4 навч.год.
- Всього на циклі – 78 навч.год.

Курс і розділ	Найменування курсу, розділ	Кількість навчальних годин			
		Лекцій	Практичних занять	Семінарів	Разом
1	<i>Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини</i>				
1.1	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	-	-	2	2
1.4	Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я	2	-	2	4
1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	-	-	2	2
2	<i>Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин</i>				

Курс і розділ	Найменування курсу, розділ	Кількість навчальних годин			
		Лекцій	Практичних занять	Семінірів	Разом
2.1	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	2	4	-	6
2.2	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	2	-	2	4
2.3	Права пацієнта	4	6	-	10
2.4.	Обов'язки пацієнтів	-	2	-	2
2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	2	-	2	4
2.6	Права медичних працівників	4	4	-	8
2.7.	Обов'язки медичних працівників	2	2	-	4
2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	2	6	-	8
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення				
3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	2	2	-	4
3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	2	4	-	6
3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	-	2	-	2
4	<i>Правове регулювання управління системою охорони здоров'я</i>				

Курс і розділ	Найменування курсу, розділ	Кількість навчальних годин			
		Лекцій	Практичних занять	Семинарів	Разом
4.1.	Правові основи менеджменту у сфері охорони здоров'я. Документообіг у закладі охорони здоров'я	2	-	-	2
4.2.	Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я	-	2	-	2
4.3.	Страховання у сфері охорони здоров'я		2		2
4.4.	Регуляторні механізми у сфері медицини	-	-	2	2
	Підсумковий контроль		4		4
	РАЗОМ	26	36+4	12	78

Програма
лекцій циклу тематичного удосконалення
«Медичне право України»

№ з/п	Код теми	Назва теми	Кількість навч. год
1.	1.4.	Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я	2
2.	2.1	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	2
3.	2.2	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	2
4.	2.3	Права пацієнта	4
5.	2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	2
6.	2.6	Права медичних працівників	4
7.	2.7.	Обов'язки медичних працівників	2
8.	2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	2

№ з/п	Код теми	Назва теми	Кількість навч. год
9.	3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	2
10.	3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	2
11.	4.1.	Правові основи менеджменту у сфері охорони здоров'я. Документообіг у закладі охорони здоров'я	2
		РАЗОМ	26

Програма
практичних занять циклу тематичного удосконалення
«Медичне право України»

№ з/п	Код теми	Назва теми	Кількість навч. год
1.	2.1	Система прав людини у сфері охорони здоров'я	4
2.	2.3	Права пацієнта	6
3.	2.4.	Обов'язки пацієнтів	2
4.	2.6	Права медичних працівників	4
5.	2.7.	Обов'язки медичних працівників	2
6.	2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	6
7.	3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	2
8.	3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	4
9.	3.4.	Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників	2
10.	4.2	Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я	2
11.	4.5.	Страховання у сфері охорони здоров'я	2
		РАЗОМ	36

Програма
семінарських занять циклу тематичного удосконалення
«Медичне право України»

№ з/п	Код теми	Назва теми	Кількість навч. год
1.	1.1	Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	2
2.	1.4.	Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я	2
3.	1.5.	Тенденції розвитку й удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я. Кодифікація законодавства про охорону здоров'я	2
4.	2.2	Пацієнт та його правовий статус: дефініційний і класифікаційний підходи. Правовий статус законних представників	2
5.	2.5.	Медичний працівник та його правовий статус: понятійно-категоріальний апарат і класифікація	2
6.	4.3.	Регуляторні механізми у сфері медицини	2
		РАЗОМ	12
8.	2.8.	Механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин	2
9.	3.2.	Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів	2
10.	3.3.	Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я	2
11.	4.1.	Правові основи менеджменту у сфері охорони здоров'я. Документообіг у закладі охорони здоров'я	2
		РАЗОМ	26

Нормативні джерела

Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини

1. Венеціанська декларація стосовно невиліковних захворювань. Прийнята 35-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Венеція, Італія, жовтень 1983 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Гельсінська декларація. Рекомендації для лікарів, які проводять біологічні обстеження людини. Прийнята 18-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Гельсінкі, Фінляндія, червень 1964 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Дванадцять принципів організації охорони здоров'я для будь-якої національної системи охорони здоров'я. Прийняті 17-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Нью-Йорк, США, жовтень 1963 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

4. Декларація Організації Об'єднаних Націй про клонування людини. Прийнята резолюцією 59/280 Генеральної Асамблеї 8 березня 2005 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

5. Декларація прав людини і особистої свободи медичних працівників: Всесвітня медична асоціація, 30 жовтня 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

6. Декларація про евтаназію. Прийнята 39-ю Всесвітньою медичною асоціацією, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

7. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Європейська рада з прав пацієнтів, Амстердам, 28-30 березня 1994 р. ВООЗ Європейське регіональне бюро // <http://zakon2.rada.gov.ua>

8. Декларація стосовно незалежності і професійної свободи лікаря. Прийнята 38-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Ранчо Міраж, Каліфорнія, США, жовтень 1986 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

9. Декларація стосовно прав людини і особистої свободи медичних працівників. Прийнята 37-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Брюссель, Бельгія, жовтень 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

10. Декларація стосовно трансплантації людських органів. Прийнята 39-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Мадрид, Іспанія, жовтень 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

11. Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини, що стосуються заборони клонування людських істот 1998 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

12. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. Рада Європи, Страсбург, листопад 1987 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

13. Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу. Рада Європи, Париж, 11 грудня 1953 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

14. Європейська соціальна хартія: Рада Європи, 03 травня 1996 № ETS № 163 // Офіційний вісник України від 18.10.2006–2006 р., № 40, стор. 37,

стаття 2660; Голос України від 30.11.2006 – № 227; Відомості Верховної Ради України від 21.12.2007 – 2007 р. – № 51. – Стор. 2096.

15. Європейська угода про обмін лікувальними субстанціями людського походження. Париж, 15 грудня 1958 р. Додатковий протокол від 29 вересня 1982 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

16. Європейська хартія прав пацієнтів. Прийнята 15 листопада 2002 р. // <http://www.patienttalk.info>

17. Європейський кодекс соціального забезпечення. Рада Європи, Страсбург, 16 квітня 1964 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

18. Женевська декларація: Всесвітня медична асоціація, 01 вересня 1948 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Загальна декларація прав людини: ООН, 10 грудня 1948 р. // Голос України від 10.12.2008 р. – № 236.

20. Загальна декларація про геном та права людини від 11 листопада 1997 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

21. Конвенція про відшкодування працівникам під час професійних захворювань N 18: Міжнародна організація праці; Конвенція, Міжнародний документ від 10 червня 1925 р. № 18 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

22. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 09 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

23. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, Ов'єдо, 4 квітня 1997 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. // Голос України від 10.01.2001 р. – № 3.

25. Конвенція про права дитини: ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 20 листопада 1989 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

26. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1981 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

27. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації: ООН; Конвенція, Міжнародний документ, Заява від 21 грудня 1965 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

28. Міжнародний Кодекс медичної етики. Прийнятий 3-ою Генеральною асамблеєю ВМА, жовтень 1949 р. (із змінами). // <http://zakon2.rada.gov.ua>

29. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

30. Міжнародний пакт про економічні соціальні і культурні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

31. Положення про захист прав та конфіденційність пацієнта: Всесвітня медична асоціація, міжнародний документ від 01 жовтня 1993 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

32. Положення про торгівлю живими органами. Прийнято 37-ю Всесвітньою медичною асамблеєю, Брюссель, Бельгія, жовтень 1985 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

33. Положення щодо доступності медичної допомоги: Всесвітня медична асоціація; Положення, Міжнародний документ від 01 вересня 1988 // <http://zakon.rada.gov.ua>

34. Рекомендація щодо охорони здоров'я працівників на місцях роботи № 97: Міжнародна організація праці, Міжнародний документ від 25 червня 1953 р. № 97 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

35. Сіднейська декларація стосовно смерті. Прийнята 22-ою Всесвітньою медичною асамблеєю, Сідней, Австралія, серпень 1968 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

36. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я. Прийнятий 19 липня 1946 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua>

37. Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників: ЄЕС; Міжнародний документ від 09 грудня 1989 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

Законодавство України у сфері охорони здоров'я

1. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 – № 30.

2. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України від 08.06.2001 – № 21.

3. Кримінально-процесуальний кодекс України: Верховна Рада УРСР; Кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 // Відомості Верховної Ради УРСР від 12.01.1961 – 1961 р. – № 2.

4. Кодекс законів про працю України: Верховна Рада УРСР; Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971 / Додаток до № 50.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада УРСР; Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984 – № 51.

6. Бюджетний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Голос України від 04.08.2010 – № 143.

7. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // Голос України від 26.02.2002 – № 38.

8. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Інформаційний бюлетень НКРЕ – 2003 р. – № 7.

9. Господарський кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Голос України від 14.03.2003 – № 49.

10. Кримінально-виконавчий кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV // Відомості Верховної Ради України від 23.01.2004 р. – 2004 р. – № 3.

11. Цивільний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Голос України від 12.03.2003 – № 45.

12. Кодекс адміністративного судочинства України: Верховна Рада України; Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Урядовий кур'єр від 17.08.2005 р. – № 153, / 153–154.

13. Податковий кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України від 04.12.2010 р. – № 229/ № 229–230.

14. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII// Голос України від 15.12.1992, Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 р. – № 4.

15. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР // Урядовий кур'єр від 19.02.1998 р.

16. Про безпечність та якість харчових продуктів: Верховна Рада України; Закон від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР // Урядовий кур'єр від 24.01.1998.

17. Про благодійництво і благодійні організації: Закон України від 16.09.1997 р. № 531/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 6.

18. Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз: Закон України 05.07.2001 р. № 2586-III // Відомості Верховної Ради України. – 200. – № 49.

19. Про виконання рішень за застосування практики Європейського Суду з прав людини: Верховна Рада України; Закон від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Урядовий кур'єр від 30.03.2006 – № 60.

20. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. № 239/95-ВР. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 23.

21. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Голос України від 09.02.2011 р. – № 24.

22. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.

23. Про заборону репродуктивного клонування людини: Верховна Рада України; Закон від 14.12.2004 р. № 2231-IV // Голос України від 11.01.2005 р. – № 3.

24. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року: Верховна Рада України; Закон від 22.01.2010 р. № 1841-IV // <http://zakon1.rada.gov.ua>.

25. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-III // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 38.

26. Про захист персональних даних: Верховна Рада України; Закон від 01.06.2010 р. № 2297-VI // Урядовий кур'єр від 07.07.2010. – № 122.

27. Про захист прав споживачів: Закон України 12.05.1991 р. № 1023-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30.

28. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР № 1645-III // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10.

29. Про імплантацію електрокардіостимуляторів: Верховна Рада України; Закон від 14.09.2000 р. N 1950-III // <http://zakon1.rada.gov.ua>

30. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48.

31. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22.

32. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Верховна Рада України; Закон від 01.06.2000 р. № 1775-III // Офіційний вісник України від 21.07.2000 – № 27.

33. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Верховна Рада УРСР; Закон від 21.03.1991 р. № 875-XII // Відомості Верховної Ради УРСР від 21.05.1991 – № 21.

34. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30.

35. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41.

36. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Верховна Рада України; Закон від 12.12.1991 р. № 1972-XII // Голос України від 09.01.1992.

37. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 19.

38. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Верховна Рада УРСР; Закон від 28.02.1991 р. № 796-XII // Голос України від 27.03.1991.

39. Про судову експертизу: Верховна Рада України, Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України від 12.07.1994 – № 28.

40. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини: Закон України від 16.07.1999 р. № 1007-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41.

41. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Верховна Рада України; Закон від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР // Урядовий кур'єр від 15.01.1998.

42. Про фізичну культуру і спорт: Верховна Рада України; Закон від 24.12.1993 р. № 3808-XII // Відомості Верховної Ради України від 05.04.1994 р. – № 14.

43. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України від 07.12.2000 р. №1313/2000 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

44. Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України: Указ Президента України від 08.08.2000 р. №963/2000 // Урядовий кур'єр від 15.08.2000.

45. Про заходи щодо врегулювання діяльності в сфері народної і нетрадиційної медицини: Указ Президента України від 31.07.1998 р. № 823/98 // Урядовий кур'єр від 13.08.1998.

46. Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення: Указ Президента України від 06.12.2005 р. № 1694/2005 // Урядовий кур'єр від 14.12.2005 – №238.

47. Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів державної виконавчої влади: Указ Президента України від 03.10.1992 р. № 493/92 // Збірник указів Президента від 31.12.1992 – № 4.

48. Про Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Президент України; Указ, від 13.04.2011 р. № 467/2011 // Офіційний вісник Президента України від 21.04.2011. – № 12. – Ст. 45.

49. Про «Клятву лікаря України»: Указ Президента України від 15.06.1992 р. № 349// Збірник указів Президента від 30.06.1992 р. № 2.

50. Питання медико-соціальної експертизи: Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення, Перелік від 03.12.2009 р. № 1317 //Офіційний вісник України від 18.12.2009. – № 95.

51. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1303 // Офіційний вісник України. – 1998 р. – № 33. – Ст. 61.

52. Про затвердження Державної програми забезпечення населення лікарськими засобами на 2004-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2003 р. № 1162 // Офіційний вісник України. – 2003 р. – № 31.

53. Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки: Кабінет Міністрів України; Постанова, Програма від 10.01.2002 р. № 14 // Офіційний вісник України від 15.03.2002. – № 9.

54. Про затвердження Переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти: Кабінет Міністрів України; Постанова, Перелік від 17.09.1996 р. № 1138 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

55. Про затвердження Порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я: Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 15.07.1997 р. № 765 // Офіційний вісник України 1997 р. – № 29.

56. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію (перереєстрацію): Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 26.05.2005 р. № 376 // Урядовий кур'єр від 08.06.2005. – № 105.

57. Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.06.2011 р. № 667// Офіційний вісник України від 01.07.2011 – № 47.

58. Програма подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 955// <http://zakon1.rada.gov.ua>.

59. Про заходи щодо реалізації пріоритетних положень Програми інтеграції України до Європейського Союзу в 2004 році: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 р. № 111-р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

60. Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2010 р.; МОЗ України; Наказ від 31.03.2008 р. № 340 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

61. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи: МОЗ України; Наказ, Порядок від 08.10.2001 р. № 397 // Офіційний вісник України від 22.03.2002 – № 10.

62. Про атестацію молодших спеціалістів з медичною освітою: МОЗ України; Наказ, Порядок 23.11.2007 р. № 742 // <http://www.moz.gov.ua>

63. Про впорядкування умов оплати праці працівників закладів охорони здоров'я та установ соціального захисту населення: МОЗ України; Наказ від 05.10.2005 р. № 308/519 //Офіційний вісник України від 02.11.2005. – № 42.

64. Про впровадження телемедицини в закладах охорони здоров'я: МОЗ України, Наказ від 26.03.2010 р. № 261 // <http://www.moz.gov.ua>

65. Про єдину систему надання екстреної медичної допомоги: МОЗ України; Наказ від 01.06.2009 р. № 370 // zakon1.rada.gov.ua

66. Про застосування методів стерилізації громадян: МОЗ України; Наказ, Перелік від 06.07.1994 р. № 121 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

67. Про затвердження галузевої статистичної форми звітності № 47-здоров «Звіт про мережу та діяльність медичних закладів» та інструкції щодо її заповнення: МОЗ України; Наказ від 27.07.2006 р. № 524 // <http://www.moz.gov.ua>

68. Про затвердження Єдиного термінологічного словника (Глосарій) з питань управління якості медичної допомоги: МОЗ України; Наказ від 20.07.2011 № 427 // zakon1.rada.gov.ua

69. Про затвердження Інструкції про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій: Наказ МОЗ України від 23.12.2008 р. № 771 // Офіційний вісник від 10.04.2009. – № 24.

70. Про затвердження Інструкції про порядок проведення операції штучного переривання вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення: МОЗ України; Наказ від 20.07.2006 р. № 508 // Офіційний вісник України від 08.11.2006. – № 43.

71. Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки: Наказ МОЗ України від 13.09.2010 р. № 769 // <http://www.moz.gov.ua>

72. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: МОЗ України; Наказ від 02.02.2011 р. № 49 // zakon1.rada.gov.ua

73. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами: Державна служба з лікарських засобів МОЗ України; Наказ від 21.09.2010р. № 340 // zakon1.rada.gov.ua

74. Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та показників якості медичної допомоги: МОЗ України; Наказ від 28.12.2002 р. № 507 // <http://www.moz.gov.ua>

75. Про затвердження нормативно-правових документів з питань трансплантації: МОЗ України; Наказ від 25.09.2000 р. № 226 // Офіційний вісник України від 03.11.2000. – № 42.

76. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я: МОЗ України; Наказ від 28.10.2002 р. № 385 // Офіційний вісник України від 29.11.2002. – № 46.

77. Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів: Наказ МОЗ України від 06.12.2010 р. № 1081 // <http://> Офіційний вісник України від 14.01.2011. – № 1.

78. Про затвердження положень та інструкцій щодо застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які страждають на психічні розлади: МОЗ України; Наказ, Порядок від 08.10.2001 р. № 397 // Офіційний вісник України від 22.03.2002 – № 10.

79. Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України: МОЗ України; Наказ від 21.01.2010 р. № 11 // Офіційний вісник України від 18.06.2010. – № 43.

80. Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Ти-

пового положення про комісії з питань етики: МОЗ України; Наказ від 29.10.2009 р. № 690 // Офіційний вісник України від 20.11.2009. – № 87.

81. Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень: МОЗ України; Наказ від 19.07.2005 р. № 360 // Офіційний вісник України від 05.08.2005. – № 29.

82. Про затвердження Тимчасових галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню в лікувально-профілактичних закладах України та Тимчасових стандартів обсягів діагностичних досліджень, лікувальних заходів та критерії якості лікування дітей: МОЗ України; Наказ, Порядок від 27.07.1998 р. № 226 // <http://www.moz.gov.ua>

83. Про затвердження Тимчасових нормативів надання медичної допомоги дитячому населенню в умовах амбулаторно-поліклінічних закладів: МОЗ України; Наказ від 28.12.2002 р. № 502 // <http://www.moz.gov.ua>

84. Про переліки відомостей, що містять службову та конфіденційну інформацію в МОЗ України: МОЗ України; Наказ від 06.08.2011р. № 517 // zakon1.rada.gov.ua.

85. Про подальше удосконалення атестації лікарів: МОЗ України; Наказ від 19.12.1997 р. № 359 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 3.

86. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України: МОЗ України; Наказ, Правила від 17.01.1995 р. № 6 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

87. Про удосконалення надання медичної допомоги особам, які потребують зміни (корекції) статевої належності: МОЗ України; Наказ від 03.02.2011 р. № 60// Офіційний вісник України від 14.03.2011. – № 17.

88. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. N 6 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

89. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 15 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

90. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3.03.1995 р. № 4 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

91. Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1 // <http://zakon1.rada.gov.ua>

92. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93,

190-1 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару): Конституційний Суд; Рішення від 29.12.1999 р. № 11-рп/99 // Офіційний вісник України від 11.02.2000 р. – № 4.

93. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я і вищих медичних учбових закладах» (справа про платні медичні послуги): Рішення Конституційного Суду України від 25.11.1998 р. № 15 – рп/98. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 50.

94. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. № 10 – рп/2002 // Офіційний вісник України – 2002. – № 23.

95. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г.Устименка): Рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 р. № 5-зп/1997 // Офіційний вісник України. – 1997 р. – № 46.

96. Етичний кодекс лікаря України, прийнятий і підписаний на Всеукраїнському з'їзді лікарських організацій та X З'їзді Всеукраїнського лікарського товариства від 27.09.2009 р. // <http://www.apteka.ua/>, <http://www.moz.gov.ua/>

Літературні джерела

1. Авраменко Н.В., Барковський Д.Є. Удосконалення викладання сучасних аспектів репродуктивної медицини на VI курсі медичного факультету // Запорізький медичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 168–170.

2. Агиевец С.В. Теоретические проблемы правового регулирования медицинской помощи: [монография]. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 168 с.

3. Азаров А.В. Обеспечение и защита прав граждан при оказании медицинской помощи. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 192 с.

4. Акопов В. И. Этические, правовые и медицинские проблемы эвтаназии // Медицинская этика и право. – 2000. – № 1.

5. Акопов В.И., Маслов Е.Н. Страдания Гиппократа. (Правовые и этические проблемы современной медицины и ответственность медицинских работников). – Ростов – на – Дону: Изд-во «Приазовський Край», 2006.

6. *Акопов В.І.* До історії судової відповідальності лікарів // Жіночий лікар. – №1. – 2006. – с. 32.

7. *Андреев Ю.Н.* Платные медицинские услуги. Правовое регулирование и судебная практика. – М.: «Ось-89», 2007. – 400 с.

8. *Антонов С.В.* Договір про надання платних медичних послуг: від укладання до виконання // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 3.

9. *Антонов С.В.* Особливості відшкодування шкоди, заподіяної пацієнтові невдалим медичним втручанням // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 7.

10. *Антонов С.В.* Правова регламентація надання медичних послуг / Управління закладом охорони здоров'я. – 2009. – № 2.

11. *Антонов С.В.* Правове регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій і захист прав їх учасників в Україні та за кордоном // Управління закладом охорони здоров'я. – 2009. – № 6.

12. *Антонов С.В.* Цивільно-правовий захист прав пацієнтів при наданні медичної допомоги в Україні та за кордоном // Матеріали науково-практичної конференції “Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України. – К.: Київський юридичний інститут МВС України. – 2004. – С. 74–77.

13. *Бабкин А.В.* Специальные виды туризма. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.

14. *Балло А.М., Балло А.А.* Права пациентов и ответственность медицинских работников за причиненный вред. – СПб: БИС, 2001. – 374 с.

15. *Бедрин Л. М., Загрядская А. П., Ширинский П. П.* Вопросы права и деонтологии в подготовке и воспитании врача: Учебн. пособие для студентов, субординаторов и интернов. – Ярославль, 1986.

16. *Березнюк В.В., Зайцев А.В., Ковтуненко О.В.* Загальні принципи організації навчання лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» на кафедрі оториноларингології // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2006. – № 2. – С. 49–52.

17. *Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І.* Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / За наук.ред. І. Сенюти. – Львів: Вид-во «Медицина і право», 2012. – 552 с.

18. *Бесполудіна Г.В., Головчанська С.Є.* Медицина ХХІ століття: сімейна медицина як важлива складова сільської охорони здоров'я // Український медичний альманах. – 2006. – № 2. – С. 18–20.

19. *Білан І.* Як реалізуватимуться права пацієнтів в Україні / Режим доступу: <http://www.usipr.kiev.ua>

20. *Блавацька О.Б.* Правові основи фармації. – Львів, 2004. – 40 с.

21. *Блавацька О.Б., Зарума Л.Е., Калинюк Т.К., Парновський В.Л.* Правові медичні та фармацевтичні аспекти створення, реалізації і застосування лікарських засобів. – Львів, 2002.

22. *Болотіна Н.* Медичне право в системі права України // Право України. – 1999.- №7. – С. 119.

23. *Болотіна Н.Б.* Пацієнт: поняття, права та обов'язки / Н.Б. Болотіна // *Правова держава: щорічних наук.праць / Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України.* (Вип. 14). – К., 2003. – С. 301–309.

24. *Болтарович З.* Українська народна медицина: Історія і практика. – К.: Абрис, 1994. – 320 с.

25. *Бровко В.П.* За що можна лікаря притягти до кримінальної відповідальності? // *Дунайський медичний вісник / <http://danubecare.odessa.ukrtel.net/>*

26. *Булеца С.Б.* Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): [Монографія] / С.Б. Булеца. – Ужгород: Ліра, 2006. – 172 с.

27. *Бурдін В.* Поняття, підстава та правова природа примусового лікування // *Вісник Львівського університету. Серія юридична.* – 2009. – Вип. 49. – С. 207–217.

28. *Виклики та подолання: ВІЛ/СНІД та права людини в Україні: Посібник / за ред. А. Скурбаті* – К.: 2008 р.

29. *Власов В.В.* Международные этические требования к медицинским исследованиям с участием человека // *Терапевтический архив.* – 1996. – № 1. – С. 58-64.

30. *Волков В, Дешко Д.* Проблеми цивільно-правового регулювання угод. Пов'язаних з наданням платних медичних послуг // *Правничий часопис Донецького університету,* – 2004. – № 1. – С. 42–48.

31. *Волков В., Дешко Л.* Ліцензування господарської діяльності у сфері охорони здоров'я // *Правничий часопис Донецького університету.* – 2004. – № 2.

32. *Волков В., Дешко Л.* Медичне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна // *Правничий часопис Донецького університету.* – 2003. – № 2(10). – С. 55.

33. *Гайдук Н., Сенюта І., Бік О., Терешко Х.* Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / Уклад. – Львів: ПАІС, 2007.

34. *Галай В.* Удосконалення української практики звернення за захистом прав пацієнтів до Європейського суду з прав людини // *Медичне право України.* – 2009. – № 3. – С. 15.

35. *Галай В.О.* Способи захисту прав пацієнтів в Україні: науково-практичний посібник. – К.: КНТ, 2009. – 72 с.

36. *Гарник Т.П.* Народна і нетрадиційна медицина в Україні. Нормативно-правові засади народної і нетрадиційної медицини в Україні / Т.П. Гарник // *Фітотерапія.* – 2002. – № 1-2. – С. 46–50.

37. *Гиріна О.М.* Сімейна медицина: підручник; у 3 кн. – Кн. 1. Організаційні основи сімейної медицини / О.М. Гиріна, П.В. Грішило, Т.Г. Лемзякова та ін.; За ред. чл.-кор. АМН України, проф. В.Ф. Москаленка, проф. О.М. Гиріної. – К.: Медицина, 2007. – 392 с.

38. *Гладун З.С.* Державне управління в галузі охорони здоров'я. — Тернопіль, 2000.

39. *Гладун З.С.* Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення: Монографія. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 720 с.

40. *Гладун З.С.* Законодавство України про охорону здоров'я: поняття, зміст, проблеми і перспективи // Законодавство України про охорону здоров'я: збірник нормативних актів.— К.: Юрінком Інтер, 2000. — С. 10.

41. *Гладун З.С.* Медицина і права пацієнтів // Медичне право. — 2008. — № 1.

42. *Гладун З.С.* Права людини у сфері охорони здоров'я // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — 2004. — Вип. 40.

43. *Гладун З.С.* Право на здоров'я: політико-правові аспекти // Український часопис прав людини. — 1996. — № 1. — С. 7.

44. *Глашев А.А.* Медицинское право: Практическое руководство для юристов и медиков. — М.: Волтерс Клувер, 2004. — С. 13–15.

45. *Глуховський В.В.* Дотримання прав пацієнтів в Україні // Охорона здоров'я в регіонах: влада і громада. Зб. мат. по дослідженню політики стосовно охорони здоров'я в Україні. — Одеса, 2007.

46. *Глуховський В.В.* Забезпечення прав пацієнтів і громадян в області медицини як найбільш ефективна частина реформи охорони здоров'я в Україні / В. В. Глуховський // Стратегія реалізація державних гарантій надання медичної допомоги населенню України на засадах медичного страхування: зб.наук.праць за матеріалами науков.-практ. конф., 25–26 грудня 2011 р., Ірпінь, 2001. — С. 46–52.

47. *Глуховський В.В.* Права пацієнта й значення інформованої згоди в медичній практиці. Медико-соціальні проблеми родини, Т. 7. — № 1 — 2002.

48. *Головченко В., Грузова Л.* Лікарська таємниця як медико-правова проблема // Юридичний вісник України. — 2001. — № 29.

49. *Горovenko Н.* Клонування людини — межа, яку не слід переступати ніколи // Ваше здоров'я. — 2003. — 17–23 січня.

50. *Гревцова Р.Ю.* Документи, що мають юридичне значення, у діяльності закладів охорони здоров'я // Здоров'я України. — 2008. — № 6.

51. *Гревцова Р.Ю.* Інформована згода пацієнта: правові аспекти // Ліки України. — 2008 — № 1 (117).

52. *Гревцова Р.Ю.* Правовий статус лікаря в Україні // Управління закладом охорони здоров'я. — 2007. — № 1.

53. *Гревцова Р.Ю.* Правові питання інформаційного обміну між лікарем і пацієнтом. // Управління закладом охорони здоров'я. — 2007. — № 6.

54. *Гревцова Р.Ю.* Українське законодавство права лікарів захищає ще менше, аніж права пацієнтів / Ваше Здоров'я. — 2005. — № 45.

55. *Гревцова Р.Ю.* Юридична відповідальність медичних працівників за правопорушення у сфері охорони здоров'я // Управління закладом охорони здоров'я. — 2007. — № 4.

56. *Грузєва Т.С.* Право на здоров'я в міжнародному і вітчизняному законодавстві // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я в Україні. – 2003. – № 3. – С. 71.

57. *Денисов И.Н.* Становление семейной медицины в Российской Федерации // Медицинская сестра. – 2000. – № 5. – С. 2–4.

58. *Денисюк Н.Б., Глушков В.А.* О правовом регулировании медицинского эксперимента // Клиническая хірургія. – 1984. – №6. – С. 47–49.

59. *Дешко Л.* До питання про визначення охорони здоров'я в законодавстві України // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 4. – С. 65–68.

60. *Дешко Л.* До питання про поняття та види медичної діяльності // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 6 – С. 21–30.

61. *Дешко Л.* Конституционное право на медицинскую помощь: понятие и содержание / Сборник матер. 2-й Всероссийской научно – практической конференции «Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности». – М.: Издательская группа «Юрист», 2004. – С. 173–176.

62. *Домбровська О.* Зміст конституційного права на життя людини та громадянина // Право України. – 2002. – № 5. – С. 37–41.

63. Досвід роботи Одеської обласної дитячої клінічної лікарні з питання безпеки донорства та здійснення держсанепіднагляду з профілактики ВІЛ-інфекції / О.Г. Ліман, Т.А. Косюга, І.О. Печкурова и др. // Інфекційний контроль. – 2007. – № 2. – С. 41–43.

64. *Драгонец Я., Холлендер П.* Современная медицина и право: Пер. со словац. – М.: Юридическая література, 1999. – 336 с.

65. *Дячук Д.Д.* Етапи оптимізації паліативної допомоги онкологічним хворим // Організація та управління системою охорони здоров'я, її правове і фінансове забезпечення на сучасному етапі реформування галузі: Матеріали науково-практ. конф. 7-8 жовтня 1999р. – Житомир, 1999. – С. 51–52.

66. *Дячук І.Б.* Право особи на медичну таємницю у сфері психіатрії: окремі загально теоретичні аспекти // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з медичного права «Право на приватність: тенденції та перспективи» (м. Львів, 14 листопада 2008 р.). – С. 64–65.

67. *Елкина С.* Право на жизнь (аборт, эвтаназия, смертная казнь) // Правовой статус особи: стан, проблеми, перспективи. Зб. Наукових статей / За ред. М. Головка, Н. Морзе, П. Біленчука. – К., 1998.

68. *Желудков Ю., Ляпунов М.* Якість та сертифікація лікарських засобів // Ліки України. – 1997. – № 1. – С 10–12.

69. *Жесдовська Ф.* Проблеми розвитку фармацевтичної промисловості в Україні // Щотижневик «Аптека». – 2005. – № 44. – С. 4.

70. *Жилка Н.Я.* Інструкція про порядок надання медико-соціальної допомоги ВІЛ-інфікованим дітям // Медичний індекс. Педіатрія: Інформаційний бюлетень. – 2008. – № 1. – С. 30–37.

71. Жуковина Л. Деякі аспекти правового регулювання боротьби з туберкульозом в Україні // Юридичний журнал. – 2006. – № 11.

72. Заварза Т.В. Специфіка юридичної відповідальності медичних працівників // Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17–18 квітня 2008 р., м. Львів.

73. Згречча Е., Спаньйола А. Дж., П'єтро М. Л. та інші. Біоетика / Переклад з італійської В.Й. Шовкун: Підручник. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2007. – 672 с.

74. Иваненко В.А., Иваненко В.С. Социальные права человека и социальные обязанности государства: международные и конституционные правовые аспекты. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 404 с.

75. Іванюта Л.І. Репродуктивне здоров'я і неплідність // Мистецтво лікування. – 2004. – С. 26-30.

76. Кабачний О.Г., Мнушко З.М. Дослідження інформаційних потреб фахівців закладів первинної медико-санітарної допомоги – сімейної медицини // Клінічна фармація. – 2008. – Т. 12. – № 1. – С. 33–36.

77. Кальниш В., Москалець Г., Лещук Н. Сучасний стан нормативно-правової бази системи охорони здоров'я України // Ліки України. – 2002. – С. 55–57.

78. Канунникова Л.В., Фролов Я.А., Фролова Е.В. О правовых проблемах врачебной (медицинской) ошибки // Медицинское право. – 2003. – № 2. – С. 22–23.

79. Каркавина Д.Ю. Настольная книга пациента, или Как защитить свои права при обращении за медицинской помощью / Д.Ю. Каркавина. – Ростов н/Д.: Феникс, 2007. – 352 с. – (Живая линия).

80. Кассихина Н. Проблемы эвтаназии / Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности. Материалы 2-й Всероссийской научно-практической конференции. Москва, Российский новый университет, 26 марта 2004 г. / Под общ. ред. д.ю.н. С.Стеценка.- М.: Издательская группа «Юрист», 2004.

81. Качалов В. Про адикцію і адитивну поведінку // www.refs.com.ua

82. Кашинцева О.Ю. Етико-правові роздуми щодо проблеми визначення статусу ембріона // Право України. – 2007. – № 12.

83. Кашинцева О.Ю. Етичні та правові проблеми проведення медичного експерименту на організмі людини // Вісник Академії адвокатури України. – 2007. – № 1. – С. 65–68.

84. Кашинцева О.Ю. Патентне право і клонування людини: досвід ЄС // Вісник Академії Адвокатури України. – 2006. – № 2(6).

85. Кашинцева О.Ю. Правове регулювання біоетичних проблем в громадянському суспільстві // Вісник Академії Адвокатури України. – 2006. – № 1(5).

86. *Кашинцева О.Ю.* Правове регулювання генетичних досліджень людини в Україні: деякі аспекти // *Право України.* – 2007. – № 5.
87. *Кашинцева О.Ю.* Проблеми правового регулювання пренатальних генетичних обстежень в Україні // *Вісник Академії Адвокатури України.* – 2005. – № 3(4).
88. *Кембел А., Джиллет Г., Джонс Г.* Медицинская этика: учебное пособие; пер. с англ. / под ред. Ю.М. Лопухина, Б.Г. Юдина. – 2-е изд., испр. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2010. – 400 с.
89. *Кибальник А.Г., Старостина Я.В.* Лікарська помилка і кримінальна відповідальність // *Жіночий лікар №1 2009*, с.31.
90. *Ковалев М.И.* Право на жизнь и право на смерть // *Государство и право.* – 1992. – № 7.– С. 68.
91. *Ковальова В.В.* Шляхи удосконалення організації діяльності експертно-криміналістичної служби МВС України. Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2001. – 17 с.
92. *Ковтун Л.* Проблеми правової кваліфікації лікарської помилки // *Правовий тиждень.* – 23 -29 грудень 2008 р. – № 53–55.
93. *Короленко Ц.П.* Работоголизм — респектабельная форма аддиктивного поведения // *Обозр. психиат. и мед. психол., 1993/4.*
94. *Кравченко В.И., Кравченко Т.М.* Развитие семейной медицины – стратегическое направление реформирования здравоохранения в Украине // *Запорожский медицинский журнал.* – 2006. – № 6. – С. 169–170.
95. *Краковский Н.И., Грицман Ю.Я.* Хирургические ошибки. – М.,1967.
96. *Красильников, А.П.* Ятрогении и безопасность медицинской помощи // *Мед. новости.* – 1996. – № 4. – С. 3–10.
97. *Кудрявцева Е.Н.* Здоровье человека: понятие и реальность // *Общественные науки и здравоохранения.* – М.: Наука, 1987. – С. 40.
98. *Кузнецов В.М.* Психіатрична допомога дитячому і підлітковому населенню України // *История Сабуровой дачи. Успехи психиатрии, неврологии, нейрохирургии и нейрохирургии и наркологии: Сборник научных работ Украинского НИИ клинической и экспериментальной неврологии и психиатрии и Харьковской городской клинической психиатрической больницы № 15 (Сабуровой дачи) / Под общ. ред. И. И. Кутько, П. Т. Петрюка.* — Харьков, 1996. — Т. 3. — С. 238–239.
99. *Купов И.Я.* Некоторые аспекты проблемы врачебной тайны // *Советское здравоохранение.* – 1981. – № 6.
100. *Курноскина О.Г.* Защита прав при обращении за медицинской помощью: экспресс-справ / О.Г. Курноскина. – М. : Вершина, 2006. – 184 с.
101. *Курортна реабілітація потерпілих від Чорнобильської катастрофи / За ред. проф. С. В. Івасівки, В. Н. Корзуна, Г. І. Стеценка.* – К.: Здоров'я, 1987. – 142 с.
102. *Куц Л.И.* Хозяйственно-правовое регулирование производства и торговли лекарственными средствами: Монография. – Донецк: Норд-Пресс, ДонНУ, 2004. – 189 с.

103. *Лапушенко О.В.* Роль і завдання державної санітарно-епідеміологічної служби у системі охорони здоров'я / Матеріали XIV з'їзду гігієністів України «Гігієнічна наука та практика на рубежі століть», 19–21 травня 2004 р. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 1. – С. 28–30.

104. *Летов О.В.* Биоэтика и современная медицина / РАН.ИНИОН. Центр гуманитарных науч.-инфор.исслед. Отдел философии. – М., 2009. – 252 с.

105. *Лехан В.М.* Система охорони здоров'я в Україні: підсумки, проблеми, перспективи / Міжнародний фонд «Відродження»; Інститут відкритого суспільства. – К.: Сфера, 2002. – 28 с.

106. *Лехан В.М., Дячук Д.Д., Зюков О.Л., Губар І.О.* Організаційні форми і структура паліативної медичної допомоги онкологічним хворим у термінальний період життя // Інформаційний лист № 105-2003, ухвалений рішенням проблемної комісії «Соціальна гігієна». – К., 2003. – 3 с.

107. *Лівак П.Є.* Правове забезпечення фінансування охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. – Ірпінь, 2010. – 21 с.

108. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Мурахов І.В. та ін.; за ред. В.В. Клапчука та Г.В. Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.

109. *Лістровий М.* Проблема туберкульозу в Україні // Здоров'я України. – Березень 2005 р. – № 115.

110. *Лопатенков Г.Я.* Права пациента. Практические рекомендации. – СПб.: БХВ-Петербург, 2005.

111. *Лукьянов А.С.* Биоэтика с основами биопроба: Учебное пособие. – М.: Научный мир, 2008. – 360 с.

112. *Малеин Н.С.* О врачебной тайне // Советское государство и право. – 1981. – № 8. – С. 195.

113. *Малеин Н.С.* Право на медицинский эксперимент // Советское государство и право. – 1975. – № 11. – С. 35–41.

114. *Малеина М.Н.* О праве на жизнь // Советское государство и право. – 1992. – № 1. – С. 50.

115. *Малеина М.Н.* Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита / М.Н. Малеина. – МЗ.: МЗ Пресс, 2000. – 244 с.

116. *Малеина М.Н.* Человек и медицина в современном праве: Учебное и практическое пособие. – М.: БЕК, 1995. – С. 56–63.

117. *Мартиновський В.В.* Історія розвитку санітарно-епідеміологічної служби в Україні // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2004. – Вип. 68. – С. 186–190.

118. *Мартиновський В.В.* Принципи адміністративної юрисдикції та їх застосування в діяльності органів санітарно-епідеміологічної служби в Україні // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 73. – С. 196–202.

119. *Мартиновський В.В.* Щодо питання про сучасний стан санітарного законодавства в сучасний період // Проблеми правового забезпечення медичної діяльності в Україні: Матеріали науково-практичної конференції 26 жовтня 2006 р. / Відповідальні за випуск Кубрак О.В., Черкасова А.О., Беденко О.А., Єгорова В.О. – Х.: Харківська медична академія післядипломної освіти, 2006 – С. 25–26.

120. *Марченко М.Н.* Правовые системы современного мира. Учебное пособие. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2008. – 528 с.

121. Матеріали V-ї Всеукраїнської (IV-ї Міжнародної) науково-практичної конференції Одеса, 19–21 квітня 2011 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2011.

122. Матеріали IV-ї Всеукраїнської (III Міжнародної) науково-практичної конференції Львів, 22–24 квітня 2009 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2010.

123. Матеріали III-ї Всеукраїнської (II Міжнародної) науково-практичної конференції Львів, 23–24 квітня 2009 р.] / Упоряд. к.ю.н., доц. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2009.

124. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Львів, 17–18 квітня 2008 р. / Упоряд. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2008.

125. Матеріали I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Львів, 19–20 квітня 2007 р. / Упоряд. к. ю. н. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2007.

126. Медико-правовий глумачний словник / За ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. – 540 с.

127. Медицинское право Украины: Учеб. пособие / В.Д. Волков, Л.Н. Дешко, В. П. Заблоцкий и др. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2005. – 268 с.

128. Медицинское право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / Г.Б. Дерягин, Д.И. Кича, О.Е. Коновалов. – М.: ЮНИТА – ДАНА: Закон и право, 2010. – 239 с. – (Серия «Dura lex, sed lex»).

129. Медицинское право: учебн. пособие / С.Ю. Сашко, Л.В. Кочорова. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – 352 с.

130. Медицинское право: Учебное пособие / Г.Р. Колоков, Н.И. Махонько. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашко и К», 2009. – 452 с.

131. Медичне право: Журнал, № 1,2, 2008 р., № 3,4, 2009 р., № 5,6, 2010 р., № 7, 2011 р. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право».

132. Медичне право: нормативно – правові акти. Ч. 2 / Упор: І.Я. Сенюта (гол. ред.), Ю.С. Гуменюк, М.М. Семерак, Х.Я. Терешко; – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право». 2008. – 520 с.

133. Медичне страхування в Україні: Проблеми реалізації послуги, законодавчі бар'єри, практика залучення до проекту населення // Соціальна політика. – 2004. – № 42.

134. *Мельник В.І.* Організаційні і правові аспекти судово-психіатричної експертизи у кримінальному процесі: посібник для судових психіатрів / В.І. Мельник, А.В. Мельник. – К.: Наук. світ, 2005. – 149 с.

135. *Михайлов В.С.* История международного здравоохранительного права. – Владивосток, 1984.

136. *Михайлов В.С.* Международно-правовое регулирование здравоохранения. – Л., 1973.

137. *Мірошниченко О.А.* Право людини на життя (теорія і практика міжнародного співробітництва): автореф.дис. ...канд. юрид. наук: спец.12.00.11 «Міжнародне право». – Харків, 2005. – 20 с.

138. *Мних М.В.* Медичне страхування за кордоном та можливості його реалізації в Україні // Держава і економіка. – 2006. – № 11. – С. 39–41.

139. *Мнушко З.Н., Слободяток Н.Н., Андреев В.Г., Постун І.В.* Правове регулювання діяльності фармацевтичних підприємств. – Харків, 2003.

140. *Морозов А.М.* Актуальні питання професійної відповідальності лікарів в сучасній Україні / А.А. Морозов, А. В. Степаненко, С.В. Кучеренко // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 1. – С. 60–66.

141. *Морозов А.М., Степаненко А.В., Кучеренко С.В.* Професійна відповідальність лікаря (досвід зарубіжних країн) / Український нейрохірургічний журнал. – 2004. – № 4.

142. *Мортіков В.В.* Реформування охорони здоров'я: фінансовий аспект // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 79–86.

143. *Москаленко В.Ф.* Стан та формування нормативно-правової бази охорони здоров'я України (1992–1999 рр.) // Проблеми екології та медицини. – 2000. – №1. – С. 6–7.

144. *Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Гревцова Р.Ю.* Актуальные правовые проблемы осуществления фармацевтической деятельности в Украине / Научные труды IV Всероссийского съезда (Национального конгресса) по медицинскому праву / Под ред. член-корр. РАМН, проф. Ю.Д. Сергеева, проф. С.В. Ерофеева. – М.: НАМП, 2009. – 364 с. – С. 36–39.

145. *Надюк З.О.* Ринков медичних послуг: роль держави у фінансуванні системи охорони здоров'я України // Державне управління. – 2008. – № 4. – С. 100–103.

146. *Назаренко Г.В.* Принудительные меры медицинского характера: Учеб.пособие. – М.: Дело, 2003. – 176 с.

147. Напрями соціально-гігієнічних досліджень в Україні. Г.М. Москалець, В.Б. Подрушняк, А.Л. Карлова, В.І. Аксенова, Н.В. Якутович, Т.М. Смирнова // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 1999 – №2. – С.148.

148. *Носик Д.Н., Бочкова М.С., Носик Н.Н.* Профессиональный травматизм медицинских работников при оказании помощи ВИЧ-инфицированным пациентам // Медицинская сестра. – 2008. – № 2. – С. 20–22.

149. Обеспечение и защита прав пациента в Российской Федерации. – М.: ГРАНТЪ, 2003. – 160 с.

150. Обмежена осудність: психіатричні, психотерапевтичні та правові аспекти. Медицина світу. – 2009 («Психіатрія»).

151. *Островерха Ю.* Народна і нетрадиційна медицина в сучасному світі та Україні // http://www.holimed.lviv.ua/u_02_tradmed_002.html.

152. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук. ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛЮБФ «Медицина і право», 2011. – 600 с.

153. Охорона психічного здоров'я дітей і підлітків: час порозуміння та об'єднання зусиль // Здоров'я України. – 2008. – № 23–24. – С. 22–14

154. *Павлюк К.В.* Фінансування охорони здоров'я як складової людського капіталу // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 9. – С. 143–148.

155. *Первак, В.И.* Народная медицина как новый социальный институт в Украине / В.И. Первак // Фітотерапія в Україні. – 1998. – № 2–3. – С. 6–7.

156. *Первомайский В.Б., Канищев А.В.* Комплексная судебная психолого-психиатрическая экспертиза: заблуждения и реальность // Архів психіатрії. — 2006. — Т. 12, № 1–4. — С. 175–179.

156. Перший Всеукраїнський конгрес з медичного права і соціальної політики. 14–15 квітня 2007 року, м. Київ: Збірник тез доповідей / Упор. к.ю.н. Гревцова Р.Ю., д.м.н. Степаненко А.В. – Київ: Видавничий дім «Авіцена», 2007. – 96 с.

158. *Пипченко Б.Ю.* Дискусійні аспекти надання згоди на донорство органів та тканин для трансплантації // Медичне право України: Правовий статус пацієнтів України та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення).

159. *Пищита А.Н.* Право несовершеннолетних граждан на личную неприкосновенность при оказании им психиатрической помощи в законодательстве Российской Федерации // Медичне право (спецвипуск). – 2009. – № 1. – С. 4–8.

160. *Пищита А.Н.* Правовое регулирование медицинской деятельности в современной России. Теоретико-правовые аспекты. – М.: ЦКБ РАН, 2008. – 196 с.

161. *Пищита А.Н.* Совершенствование правового обеспечения медицинской деятельности в условиях реформирования здравоохранения Российской Федерации. – М.: ЦКБ РАН. – 2007. – 88 с.

162. *Плиса В.* Страхування: Навчальний посібник. – К.: Вид-во «Каравела», 2006.- 391с.

163. *Поканевич В.В.* Народна та нетрадиційна медицина: джерела і розвиток. – Народна та нетрадиційна медицина – 1997 – № 1 – С. 3–5.

164. *Поканевич В.В.* Термінологія народної та нетрадиційної медицини – Народна та нетрадиційна медицина України. – 1996 – № 1 – С. 20.

165. *Поканевич В.В., Горбань Є.М.* Народна і нетрадиційна медицина в системі надання медичної допомоги у світі // Лікарська справа. – 2008. – № 5/6. – С. 3–12.

166. *Полешко А.* Конференція з питань вдосконалення законодавства в галузі охорони здоров'я // Право України. – 2002. – № 1.

167. *Пономаренко В.М., Слабкий Г.О., Шпита О.О.* Методичні підходи до розмежування обсягів медичної допомоги населенню з приводу інфекційних та паразитарних хвороб між сімейним лікарем та лікарем-інфекціоністом // Вісник соціальної гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2007. – № 2. – С. 109.

168. *Попович В.І., Василюк Н.В., Бачинський І.В.* Оптимізація методики викладання оториноларингології лікарям-курсантам за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» // Журнал вушних, носових і горлових хвороб. – 2006. – № 1. – С. 53–54.

169. Права і безпека пацієнтів в Україні: результати громадського моніторингу // Інформаційний вісник Міжнародного фонду «Відродження». – 2007. – № 6.

170. Права людини в системі взаємовідносин «лікар-пацієнт» в відкритому суспільстві / Серія Бібліотека сімейного лікаря. – Випуск 1 (12.2000). – К.: «Медицина України», 2000 – 267 с.

171. Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций (перевод с болгарского). – К.: Изд-во «Сфера», 1996.

172. Право на медичну допомогу в Україні – 2008 / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2009. – 268 с.

173. Правовые системы стран мира: Энциклопед. справочник / Под ред. А. Я. Сухарева. – М.: Норма, 2000.

174. Практичне право: права пацієнтів (Інтерактивний курс медичного права) / Галай В.О., Гречанюк С.К., Сенюта І.Я. та ін.; за ред. С.Г. Стеценка, А.О. Галая. – К.: КНТ, 2009. – 224 с.

175. *Прасов О.О., Стеценко С.Г.* Право людини на медичну допомогу та прокурорські засоби його захисту в Україні: Навчальний посібник. – К., 2010. – 149 с.

176. *Пукало Р.М., Пукало А.Р., Пукало С.Є.* Епідемія ВІЛ/СНІДу в Україні та проблемні питання нормативно-правової бази боротьби з нею // Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції з медичного права «Медичне право України: проблеми становлення та розвитку» (м. Львів, 19-20 квітня 2007 р.) / Упор. к.юр.н. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. — Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2007. – С. 242–247.

177. *Радиш Я.Ф.* Медичне страхування: Навч. посіб. / Я.Ф. Радиш. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 88 с.

178. *Решетников Ф.М.* Правовые системы стран мира: Справочник. – М.: Юрид. литература, 1993.

179. *Романовский Г.Б.* Репродуктивные права в России и странах СНГ: сравнительно-правовое исследование: монография. – Пенза: Изд-во ПГУ, 2009. – 128 с.

180. *Ромашов Р.А.* Правовое положение лица в сфере медицинской деятельности: проблемы теории и практики // *Медицне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення): Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 квітня 2008 р., м. Львів / Упоряд. І. Сенюта, Х. Терешко.* – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2008.

181. *Российское государство и правовая система. Современное развитие, проблемы, перспективы / Под ред. Ю. Н. Старилова.* – Воронеж, 1999.

182. *Русаков, В.И.* К проблеме ятрогении // *Хирургия.* – 1998. – № 8. – С. 45–48.

183. *Рыков В.А.* Медицинское право: справочник в вопросах и ответах / Серия «Консультирует юрист». – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 288 с.

184. *Савицкая А.Н.* Возмещение ущерба, причиненного ненадлежащим лечением. – Львов: Вища школа, 1982.

185. *Савченко В.О.* Розуміння правової відповідальності медичних працівників., в контексті закріпленості права на медичну допомогу, як особистого немайнового права // *Матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції Актуальні проблеми сучасної науки*

186. *Сальников В.П., Стеценко С.Г.* Условия правомерности проведения медицинских экспериментов // *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России.* – 2001. – № 4(12). – С. 14–18.

187. *Санітарно-мікробіологічний контроль якості питної води: Методичні вказівки: МВ 10.2.1-113-2005.* – Київ, 2005. – 76 с.

188. *Сенюта И.* Принципы предоставления психиатрической помощи в контексте обеспечения прав пациентов // *Научные труды Всероссийского съезда (Национального конгресса) по медицинскому праву / Под ред. Ю.Д. Сергеева.* – М.: НАМП, 2007. – 371–376.

189. *Сенюта І.* Адвокатська і медична таємниця: деякі паралелі. – *Юридична газета.* – 2007. – № 42.

190. *Сенюта І.* Біоетичне законодавство України: перспективи становлення та розвитку // *Вісник Львівського університету.* – Серія юридична. – Львів, 2006. – Вип. 42. – С. 42–49.

191. *Сенюта І.* Гарантії забезпечення права на охорону здоров'я // *Науковий Вісник Львівського юридичного інституту МВС України.* – 2004. – № 2 (2). – С. 181–192.

192. *Сенюта І.* До питання про еутаназію // *Міжнародна науково-практична конференція «Динаміка наукових досліджень».* Дніпропетровськ – Дніпродзержинськ – Харків, 28 жовт.–4 листоп. 2002 р. (Інтернет-конференція).

193. *Сенюта І.* До питання про правове регулювання лікарської таєм-

ниці в Україні // Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ. – Тернопіль, 2004. – С. 114–119.

194. *Сенюта І.* Етико-правові аспекти реалізації конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу і медичне страхування // Вісник Львівського університету. Сер. юридична. – Вип. 37. Львів, 2002. – С. 51–56.

195. *Сенюта І.* Законодавче забезпечення прав пацієнтів в Україні // Вісник Львівського університету. – Серія юридична. – Львів, 2007. – Вип. 44. – С. 51–58.

196. *Сенюта І.* Законодавче забезпечення права на охорону здоров'я в Україні: історико-правовий огляд // Вісник Львівського університету. Сер. юридична. – Вип. 39. Львів, 2004. – С. 59–68.

197. *Сенюта І.* Законодавче забезпечення проведення медико-біологічних експериментів: міжнародні стандарти і національний досвід // Щотижневик «Аптека». – 2007. – №618 (47).

198. *Сенюта І.* Інформована добровільна згода – інструмент захисту суб'єктів медичного права // Українська медична газета. – 2006. – № 6. – С. 33.

199. *Сенюта І.* Інформована добровільна згода пацієнта // Юридичний вісник України. – 2006. – № 19. – С. 7.

200. *Сенюта І.* Медична таємниця: медико-правові аспекти // Львівський правничий часопис «Життя і право». – 2005. – № 1 (13).

201. *Сенюта І.* Медичне право і Медичний кодекс України: реалії та перспективи // Держава і право: Збірник наукових праць. Вип. 23.– К., 2004. – С. 163–165.

202. *Сенюта І.* Медичне право: право людини на охорону здоров'я. Монографія. – Львів: Астролябія, 2007.

203. *Сенюта І.* Медичний кодекс як основа в реформуванні охорони здоров'я України // Науково-практичний загальномедичний журнал. Український медичний часопис. – 2006. – № 5–6 (3/53). – С. 5–10.

204. *Сенюта І.* Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я // Вісник Львівського університету. Сер. юридична. – Вип. 40. Львів, 2004. – С. 24–36.

205. *Сенюта І.* Поняття та структура суб'єктивного юридичного права людини на охорону здоров'я // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [Матеріали 11-ої регіон. наук.-практ. конф. Львів, 3–4 лют. 2005 р.] – Львів, 2005.– С. 106–109.

206. *Сенюта І.* Права законного представника пацієнта за законодавством України // Український медичний часопис. – № 4 (78). – 2010. – С. 108–111.

207. *Сенюта І.* Права пацієнтів у Рішеннях Європейського Суду з прав людини // Вісник Львівського університету. – Серія юридична. – Львів, 2009. – Вип. 48. – С. 13–20.

208. *Сенюта І.* Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти // Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи удосконалення) [Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Львів, 17–18 квітня 2008 р.] / Упоряд. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛЮБФ «Медицина і право», 2008. – С. 277–283.

209. *Сенюта І.* Право людини на особисту недоторканність у контексті надання медичної допомоги // Медичне право України: проблеми становлення і розвитку [Матеріали I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції Львів, 19–20 квітня 2007 р.] / Упоряд. к. ю. н. Сенюта І.Я., Терешко Х.Я. – Львів: Видавництво ЛЮБФ «Медицина і право», 2007. – С. 272–279.

210. *Сенюта І.* Право людини на охорону здоров'я в конституціях країн СНД: порівняльно-правовий аналіз // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права: Науковий часопис. – 2003.– № 3–4 (7–8). – С. 65–69.

211. *Сенюта І.* Право пацієнта на медичну інформацію // Управління охороною здоров'я: [Матеріали науково-практичної Інтернет – конференції з міжнародною участю. Львів, 29 січня–14 березня 2003 р.]. – Львів, 2003.

212. *Сенюта І.* Право пацієнта на медичну інформацію // Управління охороною здоров'я: [Матеріали науково-практичної Інтернет – конференції з міжнародною участю. Львів, 29 січня–14 березня 2003 р.]. – Львів, 2003.

213. *Сенюта І.* Право пацієнта на свободу вибору в галузі охорони здоров'я // Права людини і основоположні свободи: міжнародні стандарти та національний вибір [Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, м. Донецьк, 20 березня 2010 р.] / Упор. Л.М. Дешко, Ю.В. Мазур. – Донецьк: Вид-во «Сучасний друк», 2010. – С. 199–201.

214. *Сенюта І.* Правове регулювання медико-біологічного експерименту в Україні // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. – Випуск XIV. Івано-Франківськ, 2004. – С. 97–103.

215. *Сенюта І.* Правове регулювання медико-біологічного експерименту в Україні // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. – Івано-Франківськ, 2004. – Вип.14. – С. 97–103.

216. *Сенюта І.* Правове регулювання медичного втручання в Україні // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [Матеріали 10-ї регіон. наук.-практ. конф. Львів, 5-6 лют. 2004 р.] – Львів, 2004. – С. 166–168.

217. *Сенюта І.* Правовий статус медичних і фармацевтичних працівників: проблеми законодавчого забезпечення // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. – Випуск XVIII. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 170–176.

218. *Сенюта І.* Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах запровадження обов'язкового соціального медичного страхування // Охорона здоров'я України. – 2009. – № 2 (34). – С. 77–83.

219. *Сенюта І.* Проблеми реалізації права людини на охорону здоров'я // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [Матеріали 8-ої регіон. наук.-практ. конф. Львів, 13-14 лют. 2002 р.] – Львів, 2002. – С. 127–129.

220. *Сенюта І.* Репродуктивні права в системі соматичних прав людини // Антропологія права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): [Статті учасників Третього всеукраїнського «круглого столу» Львів, 23-24 листопада 2007 р.] – Львів: СПОЛОМ, 2008. – С. 299–312.

221. *Сенюта І.* Система прав громадян України у сфері охорони здоров'я // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2003. – Вип. 38. – С. 8–13.

222. *Сенюта І.* Юридична регламентація обов'язків людини у сфері охорони здоров'я // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [Матеріали 14-ої регіон. наук.-практ. конф. Львів, 6 лют. 2008 р.] – Львів, 2008. – С. 107 – 110.

223. *Сенюта І.Я.* Законодавче забезпечення донорства в Україні // Вісник Львівського університету. Серія юридична.- 2008.- Вип. 46. – С. 26–32 // http://law.lnu.edu.ua/fileadmin/user_upload/visnyk/46/vsn46_04.pdf

224. *Сенюта І.Я.* Адміністративно-правовий захист прав пацієнтів в Україні.[Матеріали науково-практичної конференції, м. Київ, 22 грудня 2006 р.]. – Київ, 2006.

225. *Сенюта І.Я.* Медична таємниця: медико-правові аспекти // Життя і право: Львівський правничий часопис. – 2005. – № 1(13). – С. 44–45.

226. *Сенюта І.Я.* Медіація а охороні здоров'я: до постановки проблеми // Профілактика бездоглядності, жебрацтва та злочинності серед дітей. Нові підходи та перспективи. [Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Львів, 4 листопада 2004 р.]. – Львів, 2004.

227. *Сенюта І.Я.* Право людини на захист від дискримінації за станом здоров'я / Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: [Матеріали 15-ої регіон. наук.-практ. конф. Львів, 4–5 лют. 2009 р.] – Львів, 2009. – С. 154–157.

228. *Сенюта І.Я.* Правове регулювання надання психіатричної допомоги в Україні // Вісник Львівського університету. – Серія юридична. – 2007. – Вип. 45. – С. 24–31.

229. *Сенюта І.Я.* Спосіб захисту прав людини в сфері охорони здоров'я у порядку кримінального судочинства: деякі теоретико-практичні аспекти людини // Медичне право України. – 2008. – № 1. – С. 61

230. *Сенюта І.Я.* Як і чому варто примирити пацієнта і лікаря: посередництво/медіація у сфері охорони здоров'я. – Юридична газета. – 2007. – № 39.

231. *Сергеев Ю.Д.* Медицинское право: учебный комплекс: в 3 т. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 784 с.
232. *Сергеев Ю.Д., Мохов А.А.* Ненадлежащее врачевание: возмещение вреда здоровью и жизни пациента. – М.: Изд. группа «ГЭОТАР-МЕДИА», 2007. – 312 с.
233. *Сергеев Ю.Д., Мохов А.А.* Основы медицинского права России: Учеб.пособие / Под. ред.чл.-корр.РАМН, проф. Ю.Д. Сергеева. – М.: ООО «Медицинское информационное агенство», 2007.
234. *Сидоренко М.* Захист прав пацієнта в контексті обов'язків і відповідальності лікарів // Правовий тиждень. – № 52–53.
235. *Сироткина А.А.* Договор оказания медицинских услуг: особенности правового регулирования. – М.: «Статут», 2004.
236. *Скалецька З.* Досвід зарубіжних країн щодо впровадження медичного страхування: аналіз помилок // Охорона здоров'я. – 2009. – № 2(34).
237. *Скалецька З.С.* Права пацієнтів: поняття та особливості захисту / З.С. Скалецька // Особливості правового захисту прав пацієнтів: матеріали семінару-тренінгу (част.)
238. *Скалецька З.С.* Співвідношення права на охорону здоров'я та права на медичну допомогу (Comparison of right to health and right to health care) // Наукові записки НаУКМА. – 2009.
239. *Скомороха В.* Конституційне правосуддя і права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу і медичне страхування та їх забезпечення державою // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 5.
240. *Скоромоха В.* Права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу, медичне страхування та конституційне правосуддя // Право України. – 2002. – № 6.
241. *Степаненко А.В., Кучеренко С.В.* Професійна відповідальність лікаря-стоматолога в сучасних умовах / Вісник стоматології, 2004, №4.
242. *Стефанчук М.О.* Адикція як підстава обмеження цивільної дієздатності фізичної особи // Університетські наукові записки. – 2006. – № 3–4 (19–20). – С. 173–176.
243. *Стефанчук Р. О., Зелінський А. М.* Право на здоров'я як особисте немайнове право фізичних осіб // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління і права. – 2003. – № 2. – С. 40–45.
244. *Стеценко С.Г.* Платные медицинские услуги: актуальные вопросы юридической регламентации // Медицинское право. Федеральный научно-практический журнал. – 2003. – № 1. – С. 30.
245. *Стеценко С.Г.* Право и медицина: проблемы соотношения. – М.: Международный университет, 2002
246. *Стеценко С.Г.* Медицинское право: Учебник. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 572 с.
247. *Стеценко С.Г.* Медичне право України (реалізація та захист прав пацієнтів): Монографія / Стеценко С.Г., Галай В.О. – К.: Атіка, 2010. – 168 с.

248. *Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я.* Медичне право України: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 507 с.

249. *Страровойтова О.Э.* Основы правовой соматологии: Монография / Под общ.ред. и вступ. сл. В.П. Сальникова. – СПб.: Фонд «Университет», 2006. – 416 с.

250. Страхування в галузі охорони здоров'я: Навч. посіб. / І.Б. Дячук, І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, І.І. Фуртак; за заг. ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. – 216 с.

251. *Ступак Ф. Я.* Народна медицина і духовність // Народна та нетрадиційна медицина в Україні. Фітотерапія в Україні. – № 1. – 1998. – С. 16–17.

252. Сучасне українське медичне право: Монографія / За заг.ред. С.Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010. – 496 с.

253. *Тихомиров А.В.* Медицинское право: Практическое пособие. – М.: Статут, 1998. – С. 10.

254. *Ткач Б.М.* Індивідуально-психологічні та нейропсихологічні особливості молоді з аудитивною поведінкою: Автореф. дис. ... канд.псих. наук: 19.00.04 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2006 р.

255. *Ткаченко В.Д.* Порівняльне правознавство / За ред. канд. юрид. наук, доц. Харків, 2003.

256. *Усов Г.М., Федорова М.Ю.* Правовое регулирование психиатрической помощи: Учебное пособие для вузов. – М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006. – 304 с.

257. *Федорова М.Ю.* Медицинское право: Учеб. Пособие для вузов. – М.: Гуманит. изд. центр «ВЛАДОС», 2003.

258. Французская республика. Конституция и законодательные акты / Под ред. В. А. Туманова – М.: Прогресс, 1989.

259. *Циганенко А.Я., Кривоносов М.В., Одинець Ю.В.* Реформування системи первинної медико-санітарної допомоги та пріоритети стратегії підготовки сімейних лікарів // Врачебная практика. – 2001. – № 1. – С. 4–8.

260. *Черніков Є.Е., Зарецький М.М., Чернікова Н.М.* Лікарська помилка: неосвіченість чи халатність? // Український медичний часопис. – № 2(70) III–IV 2009 р.

261. *Шинкарьова, Г.М.* Дослідження розподілу робочого часу лікарів і середнього персоналу загальної практики/сімейної медицини // Україна. Здоров'я нації. – 2007. – № 1. – С. 104–108.

262. *Шкробтій Ю.М.* Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2004. – № 4. – С. 5–11.

263. *Шумаєва О.О.* Стратегія розвитку фармацевтичної галузі країни // Проблеми формування та реалізації державної політики у сферах державного, регіонального і галузевого управління: зб. наук. праць До-

нецького державного університету управління. – Донецьк, 2007. – Т.8. – Вип. 93, серія «Державне управління». – С. 69–77.

264. *Шумаєва О.О., Ларіна Р.Р.* Нормативно-правове регулювання фармацевтичної галузі як важливої компоненти національної безпеки країни // Менеджер. – 2007. – № 2 (40). – С. 33–40.

265. *Этика биомедицинских исследований: Реферативный сборник.* – М., 1989. – С. 67–76.

266. *Этюды медицинского права и этики / Зильбер А.П.* – М.: МЕД-пресс-информ, 2008. – 848 с.

267. *Юзько О.М., Жилка Н.Я., Руденко Н.Г. та ін.* Допоміжні репродуктивні технології в Україні // 36. наук. праць співробітників НМАПО ім. П.Л. Шупика. – К., 2007. – Випуск 6, кн. 3. – С. 26–29.

268. *Якобчук А.В.* Вирішення проблем ВІЛ / СНІДу в Україні на державному рівні з урахуванням міжнародного досвіду // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2006. – № 2. – С. 75–81.

269. *Ясеницький В.Є.* Кримінально-правове значення лікарської помилки // Медичне право України: проблеми становлення та розвитку. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19-20 квітня 2007 р., м. Львів.

Журнали

1. Загальнодержавний науково-практичний журнал «Медичне право». – Видавництво ЛОБФ «Медицина і право».

2. Журнал «Медична практика: організаційні та правові аспекти» – Видавничий дім «АДЕФ Україна».

3. Журнал «Управління закладом охорони здоров'я» – Видавничий дім «МЦФЕР».

4. Журнал «Український медичний часопис» – Видавництво «ООО Мо-рион».

5. Журнал «Практика управління медичним закладом» – Видавничий дім «Пресс Альянс».

6. *Право України.* – № 11–12 (актуальна тема «Медичне право: сучасні теоретичні та практичні проблеми»). – 2011 – Видавець «Редакція журналу “Право України”».